Doğan Kardeş

Mayıs 1963 ★ 125 Kuruş

HAYVAN DOSTLARI

Feyza Güven

Ayşegül Fertan

Ömer Duna

Haldun Öztekin

Fehime Ursavaş

Mehmet Aysın

Murat Verdi

Turgay Kamacı

Tanju İnci Tügeloğlu

Seyhan Tekelioğlu

Selda Oran

Mustafa Özden

Nüket Öndeş

Mustafa Taygu

Yasemin Erdebil

Tülay Kamacı

Levent Şişmanoğlu

Hasan Doğan

Hüseyin Akgün

Fatih Eyilik

Sahit Akça

Edip Kökel

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 530 Mayıs 1963

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

Aylık çocuk dergisi ✱ Sahibi: Kâzım Taşkent ✱ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✱ Yazı İşleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✱ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 Beyoğlu ✱ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✱ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✱ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✱ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✱ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✱ Yurt dışı iki misli ✱ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✱ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✱ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

19 Mayıs

Atatürk'ün ülkemizi yabancıların boyunduruğundan kurtarmak amacı ile Samsuna çıktığı tarihi günün yıldönümünü bu yıl da şenliklerle kutlayacağız. Geçit resimleri, Spor gösterileri yapacağız. Kurtuluş Savaşımızın, onun ardından gelen devrimlerimizin anlamını daha iyi kavramaya çalışacağız.

★

27 MAYIS BAYRAMI

Büyük Millet Meclisi 27 Mayıs'ın ulusal bayram olarak kutlanmasına karar verdi. Bu güzel haberi hepimiz sevinçle karşıladık.

27 Mayıs Atamızın izinden gidenlerin bayramıdır. Biz Atatürk çocukları için bundan büyük sevinç kaynağı olamaz.

Yeni ulusal bayramımız hepimize kutlu olsun.

★

ANNELER GÜNÜ

12 Mayıs «Anneler Günü» nü inşallah bütün kardeşlerimiz unutmadılar. Bütün hayatını bize adayan, bu uğurda türlü eziyetlere katlanan, bizimle sevinen ve üzülen sevgili annelerimize ne yapsak az. «Anneler Günü» nde küçük armağanların yanında onlara verebileceğimiz en güzel şey şüphesiz, örnek birer çocuk olmaktır.

TATİL YARIŞMASINA KATIL!

Doğan Kardeş'in tatil yarışmaları, hikâye, şiir, resim, karikatür üzerine yapılır. Tatilde yaşadığınız, gördüğünüz, heyecanını duyduğunuz, acısını çektiğiniz, zevkini tattığınız konular üzerine yazacağınız hikâyeler, şiirler, yapacağınız resimler ve karikatürler sizi hem tatil boyunca oyalayıp eğlendirecek, hem de yaratma, düşünme, görme kabiliyetlerinizi işleyip yükseltecektir. Bütün Doğan Kardeş okuyucuları tatil yarışmalarına katılırlarsa çok akıllı bir iş yapmış olurlar.

Beyaz Güvercin

BİR köyde Memiş adlı bir çoban vardı. Her gün sabahleyin erkenden efendisinin sürüsünü önüne katıp dağ, tepe dolaşırdı. Akşama kadar bir tek kişiye bile rastlamazdı ama can sıkıntısı nedir bilmezdi bu çoban. Çünkü yalnız değildi. Köpeği, kavalı, bir de beyaz güvercini vardı. Çocuk için bunların herbiri bulunmaz birer hazineydiler. Etrafında bambaşka bir dünya yaratırlardı.

Köpek sağ kolu gibiydi. Koyunlara ondan daha güvenilir bir bekçi bulunamazdı doğrusu.

Kavalını ne zaman dudaklarına götürse yemyeşil, güneşli kırlar, mutluluk dolu şarkılarla çınlardı. Beyaz güvercin ise eşsiz bir can yoldaşıydı. Böylesine iyi anlaşan iki arkadaşa hayatta pek rastlanmaz. Çocuk sevinçliyken güvercin de tatlı tatlı cıvıldayarak neşesini paylaşırdı onun. Çoban yorulunca bir ağacın altına uzanır, güvercin de hemen yanına geçip onu, en güzel ninnilerden daha yumuşak bir sesle uyuturdu.

Memiş, her sabah köpeği kavalı ve güverciniyle birlikte dağa tırmanırdı. Sopasının ucundaki kırmızı çıkında, kahvaltısı, öğle, akşam yemeği bulunurdu. Çoban her öğünde aynı şeyleri yerdi: Bir parça ekmekle, tulum peyniri.

Gerçi efendinin hanımı çıkını sararken her gün, her öğün için aynı şeyleri koyardı ama, Memiş karnını doyururken inanılmaz bir değişiklik olurdu. Çocuk çıkını açınca güvercin gelip omuzuna konar ya da başının üstünde dolanarak tatlı, yumuşak, büyüleyici bir şarkıya başlardı. Çobanın ağzındaki kuru lokmaların tadı da o anda değişiverir, kendini baklava, börek yiyormuş sanırdı. Çiğnediği taş gibi sert peynir taze meyvaymış gibi gelirdi.

Koyunlara bakarken akşamın nasıl olduğunu anlamazdı bile. Zaten bir dakikası bile boş geçmezdi. Ya sürüden ayrılan koyunların, ya da kaybolan kuzuların peşinden oradan oraya koşup dururdu.

Vakit buldukça da hemen bir kayanın üstüne oturup kavalını çalmağa başlardı. Köpeği ayaklarının ucuna uzanır kuyruğunu sallıyarak dinler, koyunlar etrafına sıralanıp kavalın tatlı nağmeleriyle geviş getirirlerdi.

Memiş, keyfi yerinde olduğu zamanlar, yamaçtan dökülen suyun şırıltısını, dağların iç açıcı havasını ormandaki kuşların, çiçeklerin şarkısını kavalıyla dile getirirdi. Bazan şarkıları dağ tepelerinde esen deli rüzgârı, gök gürültüsünü andırırdı.

Hava kararıp da uyku vakti gelince, çoban öylesine tatlı, öylesine yumuşak bir ninni çalmağa başlardı ki, çok geçmeden etrafındaki bütün hayvanlar derin bir uykuya dalarlardı.

Yine bir akşam Memiş ninnisini çalarken, karşısına üstünden başından çok zengin olduğu anlaşılan bir adam dikiliverdi.

Adam:

«Tünaydın, küçük çoban» dedi.

Memiş ezile büzüle:

«Tünaydın, efendim» diye cevap verdi.

«Köpeğin çok hoşuma gitti.» Cebinden çıkardığı iri bir kesenin ağzını açarak, «Gel,» dedi, «Seninle bir anlaşma yapalım. Sen bana o köpeği ver ben de ona karşılık sana bir kese dolusu altın vereyim.»

Altınların parıltısı çocuğun gözlerini kamaştırmıştı. Ömründe eline beş on kuruştan fazla para geçmemiş olan çoban kesenin içindekilere şaşkın şaşkın bakıyordu.

Nihayet:

«Hepsini mi vereceksin?» diye sordu.

Adam:

«Elbette» dedi. «Yeter ki, sen köpeği ver.»

Bu defa Memiş başını çevirip uzun uzun köpeğine baktı. Sonra adama dönüp:

«Kusura bakmayın, efendim» dedi. «Onun gibi bir dostu dünyanın bütün hazineleriyle bile değişmem.»

Yabancı, çocuğun kararlı olduğunu anlamıştı. Daha fazla ısrar etmedi. Çekilip gitti.

Aradan epeyce zaman geçti. Memiş bu şaşırtıcı olayı çoktan unutmuştu. Bir gün sürülerini dağ başındaki bir köşkün etrafında yaymış yine onlara kaval çalıyordu. Öylesine dalmıştı ki, genç bir kadının yanı başına geldiğini farketmedi bile. Kadın tatlı müziğe hayran olmuştu. Hemen evine koştu. Az sonra parıl parıl parlıyan bir şey alıp çobanın yanına döndü.

Bir ara kaval sustu. Bu defa kadın, üstü sedef, inci kakmalı o garip çalgıyla öyle bir hava tutturdu ki, çocukcağız âdeta kendinden geçti.

Sonra Memişe dönüp:

«Minik çoban» dedi. «Kavalının sesine bayıldım. Gel değiş tokuş yapalım seninle. Şuna iyice bak bir defa, bu öyle kolay kolay ele geçecek bir şey değil.»

EN GÜZEL YIL SONU ARMAĞANI

Bütün kardeşlerimize müjde. Sınıf geçme armağanı olarak alabileceğiniz en güzel kitabımız yeniden basıldı.

Dünyanın en tanınmış büyük adamlarının meraklı hayat hikâyelerini anlatan «YABANCI MEŞHUR ADAMLAR» adlı kitabın DOĞAN KARDEŞ Yayınları arasında üçüncü baskısı da çıktı. Görünce çok beğeneceksiniz. Her zaman zevkle okuyacağınız bu güzel baskılı kitabı 15.— lira fiyatla «Doğan Kardeş Yayınları P.K. 1146 - İSTANBUL» adresinden hemen isteyiniz.

Çalgının üstündeki elmaslar, yakutlar, zümrütler etrafa yanan korlar gibi ışıltılar saçıyordu.

Memiş elindeki kamış kavala uzun uzun baktıktan sonra başını iki yana sallıyarak:

«Teşekkür ederim» dedi. «Ben de dostlarım da bu kavalın şarkılarını seviyoruz. Onu hiç bir şeyle değişmem.»

Kadın:

«Böyle bir cevap aldığıma üzülmedim desem, yalan olur» dedi. «Ama senin bu tok gözlülüğün de çok hoşuma gitti doğrusu.»

Aradan hayli zaman geçti. Günler birbirini kovalıyordu. Artık sonbahar gelmişti. Bir akşam üstü çocuk yine kavalıyla başbaşaydı, bir ara başını kaldırınca, küçük bir kızın durmuş kendisini hayran hayran dinlediğini gördü. Kızcağız öyle zayıf öyle renksizdi ki, hasta olduğu bir bakışta anlaşılıyordu. Yamalardan elbiselerinin rengi seçilemiyordu.

Kızın bu garip hali çobanın içine dokunmuştu. Daha çocuk ağzını açmadan hemen:

«İyi ki daha yemeğimi yemedim» dedi. «Haydi gel sen şu benim çıkındakilerle bir güzel karnını doyuruver.»

Çoban yarım somun ekmeğiyle peynirini kıza verdi. Çocuk lokmaları birbiri ardından atıştırırken bir yandan da beyaz güvercini seyrediyordu.

«Ne sevimli hayvan,» diye mırıldandı. «Ah! benim de böyle bir kuşum olsaydı.»

Memiş'in dünyada en çok sevdiği şey beyaz güvercindi. Hemen onu çıkarıp vermeğe bir türlü gönlü razı olmamıştı. Kızın gönlünü almak için kavalını uzattı.

«Al,» dedi. «Bu senin olsun. Çalmasını da öğreteyim. Şarkılar çalıp eğlenirsin.»

Kız, ağlamaklı olmuştu. Öyle acınacak bir hali vardı ki:

«Ne olur, o kuşu bana ver» diye yalvarıyordu.

Memiş'in de gözleri yaşardı. Beyaz güvercini omuzundan indirdi. Yumuşak tüylerini okşarken hafif bir sesle hayvana durumu anlatıyordu:

«Minik güvercin seni vermek zorundayım. Senin tatlı şarkılarına bu küçük kızın benden çok ihtiyacı var. Haydi allahaısmarladık.»

Çoban, kuşu kızın eline verdikten sonra, daha fazla dayanamadı arkasına bakmadan hızla tepeye doğru koşup kayboldu.

SİHİRLİ ÖRTÜ

Sabahleyin annesi, Yavuzun odasına girerek onu uyandırdı. «Haydi Yavuz, bugün biraz erken kalkmalısın. Dün akşam okul çantanı yerleştirmemişsin. Sonra defterlerini, kitaplarını ararken gene okula geç kalırsın.»

Yavuz gözlerini uğuşturdu, esnedi, gerindi, başucundaki saate baktı. «Off, daha çok erken anne, ne olur biraz daha yatayım!» diye yalvardı.

Anne: «Olmaz yavrum. Bak daha yapacak bir sürü işin var. Hem biliyorsun, babaannen bizde misafir. Şimdi okula hazırlanırken bir sürü telâş edip evin içinde huzursuzluk yaratırsan seni ayıplar. Tam evden çıkacağın sıradan, kalemimi bulamıyorum, dosyam kayıp, harita çizdiğim kâğıt nerede diye aranmağa başlarsan hiç te hoş olmaz doğrusu. Erken kalkarsan rahat rahat hazırlanabilirsin. Haydi git bol suyla yüzünü yıka, uykun hemen açılır.»

Yavuz yüzünü ekşiterek istemeye istemeye yatağından kalktı. Biraz sonra yıkanmış ve giyinmiş olarak kahvealtı masasına geldi. Babası, annesi ve babaannesi çoktan oturmuş çaylarını içiyorlardı. Küçük kardeşi de iskemlesinde anlaşılmaz şeyler söylüyor, tepinip duruyordu.

Babaanne: «Gel bakalım Yavuz, yanıma otur,» diye ona yer açtı. «Bak bu gün ekmeğini sana ben hazırladım, tereyağı, peynir sürdüm. Sütünle de salep pişirdim. Haydi güzel güzel kahvaltı et de büyü, kuvvetlen.»

Yavuz sıcak salebini içti, kızarmış ekmeğini iştahla yedi. Hepsinde sanki bambaşka bir tad vardı. Annesi ne kadar özense, babaannesinin pişirip hazırladığı yemeklerin tadını vermiyordu doğrusu. Yavuz her sene babaannesinin birkaç hafta onların evinde misafir kalmasını dört gözle bekler, onun geldiği günleri bir bayram havası içinde geçirirdi. Çünkü babaannesini pek severdi. Babaannesi de gerçekten sevilmiyecek insan değildi. Yavuza güzel kazaklar örer, ona en sevdiği yemekleri pişirir, onu gezmeğe götürür ve üstelik te her akşam ya bir masal veya bir hikâye anlatırdı.

O gün de kahvaltı sofrasında tatlı tatlı konuşarak vaktin nasıl geçtiğini anlamadılar. Birden anne: «Aaa, Yavuz, geç kalacaksın! Daha okul çantanı toplaman lâzım...» deyince, Yavuz telâşla yerinden fırladı. O günün ders programını gözden geçirerek çantasına defterlerini kitaplarını yerleştirmeğe başladı. Bir aralık: «Anne, Aritmetik defterimi bulamıyorum. Acaba sen bir yerde gördün mü?» diye sordu. Anne: «Kitap dolabına bak. Ben senin derslerinle ilgili her şeyi oraya koyarım. Ama sen dolabını karmakarışık bir hale sokup hiç toplamıyorsun. Bu halde tabiî aradığını bulamazsın» diye cevap verdi.

Yavuz kitap dolabının başına geçti ve aramağa başladı. Okula geç kalmak korku ve telâşı içinde dolabı altüst ediyor, fakat bir türlü defterini bulamıyordu. Neredeyse ağlaya-

caktı. Gene annesine seslendi: «Anneciğim, bulamıyorum defterimi, ne olur bana yardım et!» Annesi yerine babaannesi cevap verdi: «Dur oğlum, annen şimdi kardeşine mama yedirecek. Ben gelip sana yardım ederim.»

Yavuz birden kıpkırmızı kesildi ve içinden «Eyvah!» diye söylendi. «Şimdi Babaannem bu karışık dolabımı görünce beni ayıplayacak. Keşke dün defterlerimi, kitaplarımı toplasaydım. Annem de hep hatırlattı ama ben gene de yapmadım.»

Fakat Yavuzun korktuğu başına gelmedi. Babaanne dolabın karışık ve tertipsiz oluşundan dolayı Yavuza bir tek kelime söylemedi, hattâ onu ayıpladığına dair halinde en ufak bir belirti bile sezilmiyordu. Yavuzun yanına dolabın önüne diz çöktü ve raflarda ne var ne yok hepsini yere boşalttı. Bir yana kitapları defterleri diziyor, öbür tarafa da dolabın içinden çıkan bir sürü kâğıt parçasını kesik resimleri, kopuk silgileri kimi sağlam, kimi kırık kalemtraşları, boya kalemlerini, boş kutuları, tahta parçaları, sicim yumakları, sapı kopuk suluboya fırçaları, renkli çakıltaşı gibi çeşitli öteberiyi yığıyordu. Yavuz onun yaptıklarını dikkatle izlerken birden: «Aaa, işte geçen gün aradığım Aile bilgisi kitabım!» diye bağırdı. Az sonra bir hafta evvel arayıp bulamadığı harita defteri, çoktandır kayıp sandığı kırmızı kalem ve nihayet Aritmetik defteri de meydana çıktı. Yavuz onu çantasına yerleştirip diğer eksiklerini tamamlarken babaanne : «Sen galiba sık sık defterlerini kalemlerini kaybediyorsun. Buna ben bir çare bulmalıyım» diye söylendi. Yavuz da: «Nasıl oluyor bilmem babaanneciğim» dedi. «Ne zaman dolabımda bir şey arasam bulamıyorum. Her gün bir şeyim kayboluyor. Nerdeyse bu işte şeytanın parmağı var diyeceğim» diye karşılık verdi. Sonra acele ile paltosunu giyip okula yetişmek için evden koşa koşa ayrıldı.

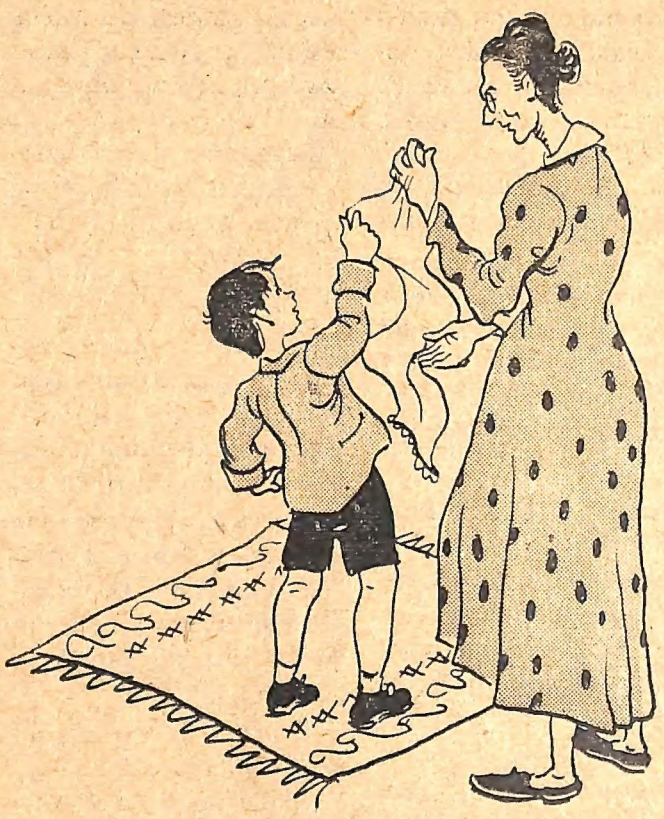

Okul dönüşü Yavuza kapıyı babaanne açtı. «Sana bu gün bir müjdem var Yavuz» dedi, «haydı içeri gel, elini yüzünü yıka da anlatayım.»

Yavuz soyunup dökünmek için odasına girdiği zaman, gözü kitap dolabına ilişti. Kitaplar tertipli raflara dizilmiş, resimler, kâğıtlar ayrı ayrı dosyalara konmuş, kalemler ve diğer öte beri de kutulara yerleştirilmişti. Yavuz he-

men babaannesine koştu. «Teşekkür ederim babaanneciğim dolabımı ne güzel toplamışsın,» diye onun boynuna sarıldı. Babaanne: «Zaten benim sana vereceğim müjde de bu dolabınla ilgili, çocuğum» dedi. «Eğer farkettinse, dolabının raflarına beyaz birer örtü yaydım. İşte bu örtü sihirlidir. Onu bir dolaba yaydın mı artık o dolapta hiç bir şey kaybolmaz.»

Yavuzun şaşkınlıktan gözleri büyüdü: «Sihirli mi?» dedi. «O nasıl şey öyle? Benim bildiğim, sihir, büyü yalnız masallarda vardır. Gerçekte öyle bir şey yoktur. Öğretmenimiz bize öyle söyledi.»

Babaanne: «Doğru, çocuğum, öğretmeninin hakkı var,» dedi. «Bizim zamanımızda artık büyü, sihir diye bir şey yoktur. Ama benim senin dolabına yaydığım örtü de zaten çok çok eski zamanlardan, masallar efsaneler devrinden kalma bir örtüdür. O zamandan beri bizim ailemizde babadan oğula anneden kıza geçerek günümüze kadar gelmiş ve tılsımı hiç bozulmamış. Onu bana ninem vermişti. Şimdi benim sana verdiğim gibi sen de ilerde kendi çocuklarına veya torunlarına verirsin. Ama o örtünün tılsımını bozmaman lâzım. Bunun için de bir şartı yerine getirmelisin.»

Yavuz merakla: «Neymiş bu şart?» diye sordu.

Babaanne: «Çok kolay» diye cevap verdi. «Her gün örtüyü bir defa altüst edeceksin.»

Yavuz: «Aaa, o da iş mi?» dedi. «Ben de daha önemli bir şartı var diye korkmuştum.»

Babaanne: «Ama bunu bir gün yapmazsan tılsım bozulur» diye hatırlattı. «Her gün dolabını tamamen boşaltıp örtüyü silkeliyecek, altını üstüne getirerek kitaplarını yeniden dizeceksin. O zaman örtünün tılsımı kitaplarını defterlerini kaybolmaktan korur.»

Yavuz daha o akşam derslerini bitirdikten sonra babaannesinin öğüdünü yerine getirmek için dolabını boşalttı, örtüyü altüst etti ve kitaplarını defterlerini yeniden yerleştirdi. Okula götüreceklerini ayırdı, çantasına koydu. Gerçekten o gün bir tek şeyini bile bulmakta güçlük çekmedi. Artık örtünün sihirli olduğuna iyiden iyiye inanmıştı... Halbuki görünürde bu örtünün hiç bir özelliği yoktu. Kenarı bastırılmış beyaz bir bez parçasıydı. Gene de onu eline aldıkça Yavuzun içi bir tuhaf oluyor, heyecandan kalbi çarpıyordu. Kendi kendine, onun tılsımını bozmamak için babaannesinin öğüdünü dinleyeceğine söz verdi.

Gerçekten de Yavuz sözünde durdu. Her gün dolabını boşaltıp örtüyü altüst etti ve kitaplarını yeniden üstüne dizdi. O günden sonra da bir daha okula ait eşyasını kaybetmedi. Hem kendisi hem annesi rahat etti. Zamanla dolabını toplamak Yavuzda öyle bir alışkanlık haline geldi ki, artık onu elini yıkarmış veya dişini fırçalarmış gibi hiç düşünmeden yapıyor ve her gün yeniden yerleştirilen kitapları toplamak ta uzun ve sıkıcı bir iş olmaktan çıkıyordu. Böylece hem örtünün sihiri bozulmadı hem de Yavuz tertipli, düzenli bir çocuk oldu.

Eğer siz de sık sık defterlerinizi kitaplarınızı kaybediyorsanız büyükannelerinize bunu anlatın bakalım. Belki onların da sandıklarında, bohçalarında böyle eski zamanlardan kalma bir sihirli örtü vardır. Ama bu örtünün şartını yerine getirmeyi de sakın unutmayın...

Düğün Çiçeği

Toplarım seni düğün çiçeği
Her sabah kalkarım
Başka çiçekler açmıştır bahçemde,
Süslenir çiçeklerle bahçe.
Sapın uzun, göklere kadar
Kendin güzel, pırıl pırıl parlar
Seni çok severim düğün çiçeği...

Geceleri yatarım,
Arada bir kalkıp alırım bir şeyimi,
Kalkarım, bahçeye çıkarım,
Seni koparırım düğün çiçeği.
Geceleri uyursun sen de
Ne güzelsin, parlaksın,
Seni çok severim düğün çiçeği...

İDİL ÖZERDEM

CAM VE CAM EŞYA

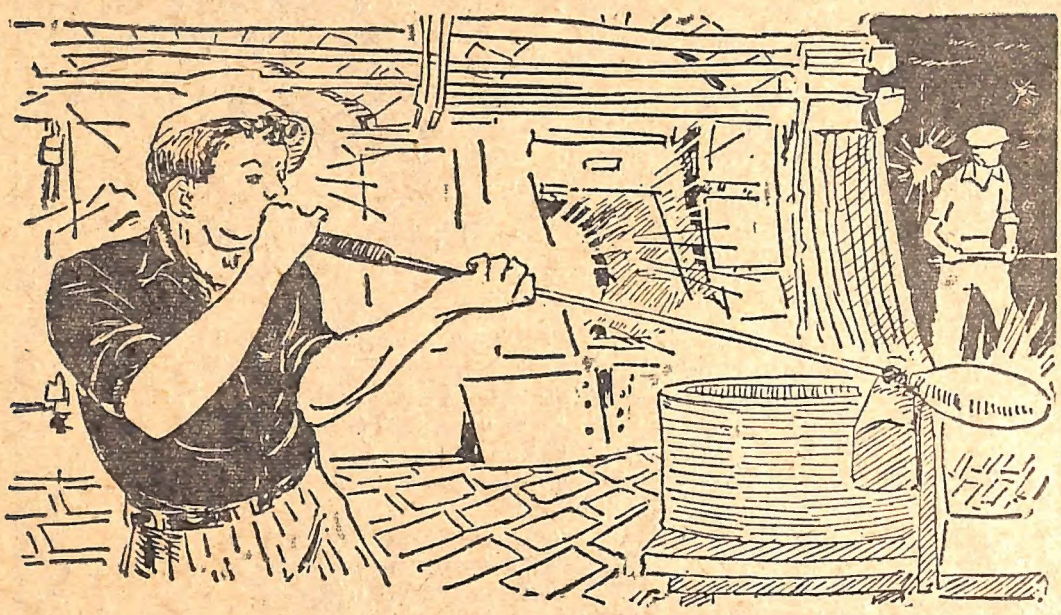

Hiç eski devirlerde insanların mağaralarda yaşadığı çağlarda yaşamayı kurduğunuz oldu mu? Ne yapardınız bugünkü bilgilerinizle o devirde yaşasaydınız? O insanlara bu günkü dünyamızı nasıl tanıtırdınız? Meselâ günlük hayatımıza iyice girmiş olan, adamakıllı kanıksadığımız cam parçasını anlatabilir miydiniz?

Barındıkları mağaraların ağzına soğuğu, rüzgârı geçirmiyen, dışarısını gösteren bir maddeyle kapayabileceklerini açıklıyabilir miydiniz? Sonra, içinde kendimizi aynen gördüğümüz aynalardan bahsedebilir miydiniz?

Diyelim ki, bunları bir yolunu bulup anlattınız. Ya sinekleri kuşlar gibi büyük gösteren büyüteçleri, mikroskopları; ayı, yıldızları burnumuzun ucuna getiren teleskopları anlıyabilirler miydi? Daha doğrusu sizi çılgının biri sanmazlar mıydı?

Şimdi çarçabuk yine kendi zamanımıza dönelim. Çünkü camla ilgili sizin de aklınızı kurcalıyan bir sürü soru vardır herhalde. Örneğin camın hangi maddeden yapıldığını merak ediyorsunuz.

Gerçekten de cam gibi dümdüz, parlak bir şeyin ana maddesinin bildiğimiz kum olduğuna inanmak hayli güç. Ama koyu renkli bir yüzeyin meselâ siyah bir kitabın üzerine beyaz kum taneleri döküp ışığa tutarsanız bunu hemen anlarsınız. Minik kum tanecikleri güneşte tıpkı cam parçaları gibi parıl parıl parlarlar. Bunlara büyüteçle bakarsanız, bir kısmının cam gibi şeffaf olduğunu görürsünüz. Ayrıca, aralarında beyaz, turuncu, siyah olanları da vardır.

Acaba cam yapabilmek için, bu tanecikler bir araya nasıl getiriliyor? Gelin bu sorunun cevabını bulmak için başka bir deneme yapalım. Meselâ buz dolabından çıkarılmış on tane küçük buz parçasını bir kaba koyalım. Şimdi soralım sizlere bunlardan büyük bir buz kalıbı nasıl yaparsınız?

En kolay yol, ilkin buz parçalarını büyükçe bir kaba koyup eritmek, buzluğun içindeki bölmeleri çıkardıktan sonra, suyu tekrar dondurmaktır. Yani önce sıcakta ayrı ayrı parçaları eritip bir araya getiriyorsunuz sonra da soğutup sertleştirerek bir bütün elde ediyorsunuz.

İşte cam da tıpkı böyle yapılmaktadır. Yalnız kumun erimesi, buz kadar kolay olmaz. Değil oda sıcaklığında, fırında bile erimez kum. Kumun kolayca erimesini sağlamak için içine iki madde katılır. Çamaşır yıkamakta kullanılan soda ve kireç taşı. Camın yapısına giren bu iki madde, aynı zamanda camın kolayca sertleşmesini ve dayanıklı olmasını sağlarlar.

Kum, soda, kireç taşı karışımı eriyip saydam bir hal alıncaya kadar özel fırınlarda yüksek sıcaklık altında, 24 saat kadar bırakılır.

Şimdi bu erimiş camdan, birçok faydalı şeylerin nasıl yapıldığını iyice anlıyabilmek için evde kendi kendinize bazı denemeler yapmak hem eğlenceli hem de çok faydalı olur.

Bu iş için birkaç göz damlalığından başka bir şey is-

temez.

Göz damlalığının lâstikli ucundan tutarak ocakta kızdırın.

Cam nasıl bükülür?

Damlalığın uca doğru daraldığı noktayı iyice ısıtın. Biraz sonra camın kızardığını, ucun eğilmeye başladığını göreceksiniz. Böylece kıvrık bir damlalık yapmış oldunuz.

Şimdi de bunun ucunu nasıl kapıyacağımızı araştıralım. Damlalığın ucunu tam alevin üstüne tutun. Sık sık ocağın üstünden çekerek deliğin kapanıp kapanmadığına bakın. Denemek için de lâstiği sıkın. Eğer hava çıkmıyorsa asıl deneyimize başlıyabiliriz.

Cam nasıl üflenir?

Herhalde sabun köpüğünden balon yapmasını bilirsiniz. Şimdi de camdan balonlar şişirmeğe çalışalım. Ama bu okadar kolay bir iş değil. Biraz ustalık ister. Bu arada birkaç damlalık ziyan edebilirsiniz.

Ucunu kapadığınız damlalığı kıpkırmızı oluncaya kadar alevin üstünde tutun. Sonra ateşten çekip lâstiğine basarak içine hava verin. Uçta bir baloncuğun belirdiğini göreceksiniz. Eğer bunu büyütmek isterseniz ucu tekrar ısıtıp, lâstiği tekrar kuvvetlice sıkın. Bu denemelerde ufak çapta da olsa, camın nasıl büküldüğünü, deliklerin nasıl kapandığını ve nasıl şişirildiğini görmüş oldunuz. Şimdi de bir cam fabrikasına gidip, camın orada nasıl işlendiğini inceliyelim.

Fabrikadaki fırınlardan alınan erimiş camdan başlıca üç şekilde cam eşya yapılır. Fabrikada bazı işçilerin görevi cam üflemektir. Ellerinde 1-1,5 m. uzunluğunda demir borular vardır. İşçi çubuğun ucunu erimiş cam içine daldırıp ufak bir parça alır. Sonra üfliyerek şişirir.

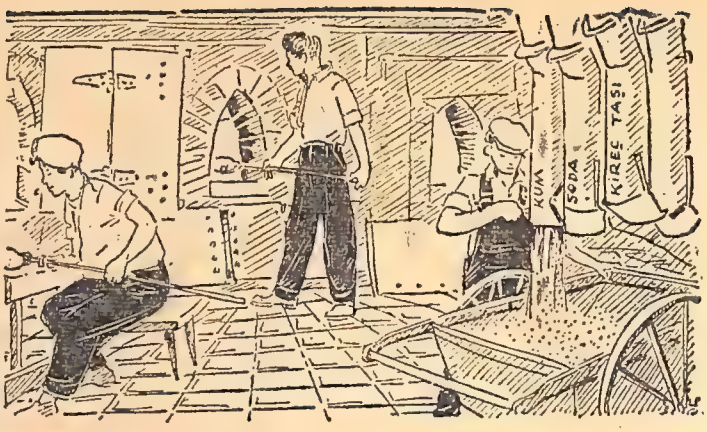

Bu cam balon yumuşaktır. Kolayca istenilen şekle sokulabilir. Bundan şişe yapılmak isteniyorsa cam üfleyicisi şişirdiği balonu demirden bir şişe kalıbı içine koyar ve kalıbın şeklini alıncaya kadar üfler. Sonra demir boru balonun ucundan koparılarak çıkarılır. Kalıp açılarak şişe, soğuyup sertleşmeğe bırakılır.

Yüzyıllardan beri, üflenerek yapılan eşyalarda bütün iş üfleyicilere düşmekteydi. Bugün artık hava pompalıyan makinalar onların yerini almaktadır. Ama yine de ince cam eşya ağızla üflenerek yapılmaktadır.

Cam eşya yapımında sıkıştırma metodu da çok kullanılır. Bir cam kâse ancak bu şekilde yapılabilir. Erimiş cam bu kap biçimindeki bir kalıbın içine dökülür. Sonra içine bir silindir daldırılır. Böylece ortadaki madde yanlara itilmiş olur. Cam soğuyunca silindir çıkarılır.

Üçüncü bir yol da camı silindirler arasından çekerek şekil vermektir. Daha çok pencere camı gibi düz tabakalar yapımında buna baş vurulur. Aşağı yukarı inip çıkabilen bir demir çubuk erimiş cam içine daldırılır. Sonra üstüne yapışan cam çamaşır makinasındaki sıkıcılarda olduğu gibi iki silindir arasından geçirilir ve cam levha halinde çıkar.

Renkli cam nasıl yapılır?

Bir cam kırığının ucunu güneşe tutarsanız bunun beyaz değil de yeşilimsi olduğunu görürsünüz. Bu rengi camın içindeki demir vermektedir. Cam hamuruna türlü türlü maddeler katılarak istenilen renkte cam elde edilir. Örneğin, nikel mor, bakır yeşil, altın da kırmızı renkli camların hamuruna katılmıştır.

Bugün cam yapma tekniği ilerlemiş cam da hayli ucuzlamıştır. Bir iki yüzyıl öncesi cam eşya öyle pahalıydı ki, ancak pek az kimse faydalanabiliyordu. Ama günümüzde, artık her keseye uygun bir hale gelmiştir.

HERKES GELECEĞİNİ KÜÇÜKTEN HAZIRLAR

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

La Fontaine'den bir masal

DÜRÜST ODUNCU

Çok eskiden yoksul bir oduncu vardı.
Ormanda, göl kıyısından odun kesip satardı.
Bütün gün çalışırken bir de şarkı tutturur,
«Çocuklara ekmek!» derdi. «Vur baltam vur.»

★

Bir gün vurunca hızla ağaçlardan birine
Fırladı gitti baltası elinden gölün taa dibine.
Oturdu suyun kıyısına zavallı oduncu,
«Açlıktan ölecek çocuklar» diye düşünüyordu.

★

Birden açıldı gölün suları, bir genç kız çıktı.
Beyazlar giyinmişti ve saçları altın sarısıydı.
Bir şarkı söyler gibi oduncuya seslendi:
«Üzülme, işte getirdim baltanı» dedi.

★

Ama ne görsün yoksul oduncu, uzatınca elini,
Genç kızın verdiği balta altından değil mi?
«Ah!» dedi. «Benimki demirdendi, yanlışlık olacak»
O zaman kayboldu kız derin sulara dalarak.

Büyük İnsanlar

2.

ERDEM YOLUYLA

ULUSUNU KURTARAN

Mahatma Gandhi

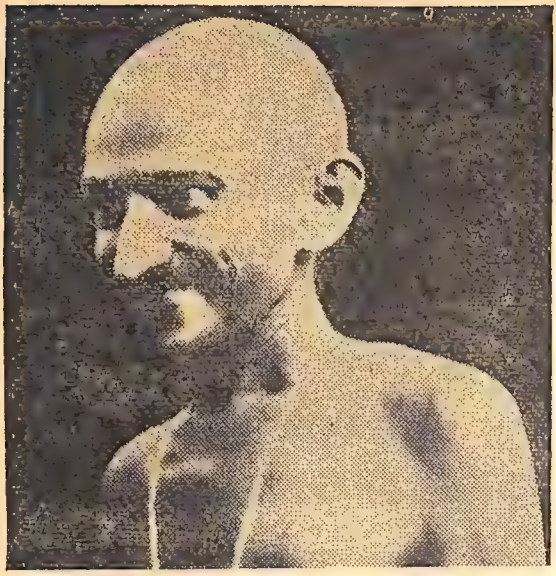

Hazırlayan:

S. Türkis Noyan

GÜNEY Afrikanın İngiliz Kolonisindeki Durban şehrinden kalkan gece treni dumanını savura savura Pretoria yönünde ilerliyordu. Trenin birinci mevki vagonlarından birinde yolculuk eden beyaz ırktan insanların arasında, esmer tenli, zayıf, ufak tefek genç bir adam da bulunmaktaydı. Giyiminin kibar bir İngilizden farksız olmasına rağmen bu gencin başka bir ulustan olduğu tipinden hemen anlaşılıyordu. Gerçekten de vagondakilerden hiçbiri onunla konuşmuyor, herkes onu yan gözle, garip bakışlarla süzüyordu. Genç adam bunu farkettiğinden, çekingen bir tavırla köşesine büzülerek bir kitap açtı ve okumağa daldı. Kendisi bu civarın yabancısı idi ve ilk defa Güney Afrikaya gelmişti. Aslında, adı Mohandas Karamçand Gandhi olan bir Hintli idi. İngilterede hukuk tahsil edip avukat çıkmıştı ve şimdi de bir Hint ticaret evinin işleriyle ilgilenmek üzere Pretoria şehrine gitmekteydi.

Gece artık iyice bastırdığından yolcuların çoğu uyuklamağa başlamıştı. Bir aralık içeri biletçi girerek biletleri kontrol etmeğe koyuldu. Sıra genç Hintliye gelince, biletçi sert bir sesle: «Siz burada oturamazsınız, 3 üncü mevkiye geçin!» dedi. Gandhi biletini işaret ederek: «Benim biletim birinci mevki. Neden üçüncüye geçeyim?» diye karşılık verdi. Biletçi: «Birinci mevki sadece beyaz ırktan olanlar içindir. Eğer derhal buradan çıkmazsanız sizi zorla çıkartınak zorunda kalacağım,» dedi Bu sözler karşısında Gandhi eşyasını topladı ve vaktin geç olmasına rağmen trenin ilk durduğu küçük bir istasyonda indi...

Önemsiz gibi görünen bu olay genç Gandhi'nin hayatında bir dönüm noktası oldu. Geceyarısı trenden indiği ıssız istasyonda karşılaştığı haksızlık üzerinde düşünürken, bundan böyle aşağı görülen ve hakları çiğnenen insanları korumağa ve savunmağa karar verdi.

Mohandas K. Gandhi, İndus nehrinin Hint Okyanusuna döküldüğü yerin biraz güneyinde bulunan Porbandar şehrinde, 1869 senesinde dünyaya gelmişti. O zamanlar Hindistan, İngilterenin sömürgesi olup Raca veya Mihrace adı verilen beylerin idaresi altında bulunan irili ufaklı devletlere ayrılmıştı. İşte Gandhi'nin babası böyle küçük bir devletin başbakanı idi. Ailesi zengin olduğundan iyi bir tahsil yapabildi. İlerde de oradaki geleneklere uyarak, babasından sonra başbakanlık görevini üzerine alacaktı Gandhi 23 yaşında Londrada hukuk tahsilini bitirip avukat çıkınca, önce bir süre kendi mesleğinde çalışmak istedi ve bir Hint firmasının dâvasını üzerine alarak Güney Afrikaya gitti.

O sıralarda Güney Afrikada yerli zencilerden ve buraya yerleşmiş olan beyazlardan başka çok sayıda Hintli de yaşamaktaydı. Bunlar maden ocaklarında, fabrikalarda işçi ve zanaatkâr olarak çalışmakta, bazıları ise ticaretle uğraşmaktaydılar. Fakat beyazlar gerek zencileri, gerekse Hintlileri aşağı görüyor, onlara eşit haklar tanımıyor, kötü davranıyorlardı. Meselâ beyaz ırktan olmıyanlar arazi satın alamıyor, memleket idaresine karışamıyor, beyazların bindiği araçlara binemiyor, hat-

tâ yolda kaldırımdan bile yürütülmüyorlardı. İşte Gandhi bu durumu düzeltmek üzere Hintlileri etrafında topladı ve onlara görüşlerini açıkladı. Hangi ırktan, dinden, ulustan olursa olsun, bütün insanların eşit olduğunu, birbirlerini saymaları, sevmeleri, haklarını çiğnememeleri gerektiğini söyledi. Fakat bu konuşmaları sırasında, Gandhi Hintlileri beyazlara karşı savaşmağa, zor kullanmağa davet etmedi. Aksine dedi ki: «Beyazlar tarafından aşağı görülmemek, onların sevgisini, saygısını kazanmak için önce kendi kendimizi düzeltmeliyiz. Yalan söylememeli, hile yapmamalı, herkese karşı dürüst davranmalı ve her şeyden evvel kendi ulusumuzdan olanlar arasında eşitlik gözetmeliyiz.»

İşte Gandhinin üstün tarafı budur. O kendi ulusuna haksızlık edenlere karşı, aynı silâhları kullanarak savaşacağına, sadece onların saygılarını kazanmak, hakseverliklerini uyarmak yolunu seçti. O bu tarzdaki savaşa «Satyagraha» adını verdi ki bu «dürüstlük ve sevginin kazandırdığı güç ve üstünlük» anlamına gelmektedir. Gandhi, Güney Afrika Hintlilerine baskı yapan haksız kanunları değiştirtmek için şu şekilde hareket etti: Binlerce Hintli ile birlikte, bu kanunları bile bile çiğnemek suretiyle onları tanımadığını belirtti. Meselâ Hintlilerin bir vilâyetten başka bir vilâyete gitmeleri yasaktı. Gandhi 2500 Hintli ile anlaşarak, kendilerine yapılan haksızlıklara isyan ettiklerini belirtmek için izinsiz olarak bir vilâyetten başka bir vilâyete göçmek üzere yola çıktı. Vilâyet hududunda polisler Hintlileri tevkif ederek cezaevlerine yolladılar. Fakat artık ülkenin her yanında Hintliler ayaklanmış, bu hareketi taklit etmeğe başlamışlardı. Kendilerine verilen ağır cezalar ve işkenceler bile onları yıldırmadı. Her şeye göğüs gererek Gandhinin izinde yürümeğe devam ettiler. Sonunda cezaevleri artık insan almaz oldu. Hükümet bu durumla başa çıkamıyacağını anlıyarak Hintlilere bazı haklar tanıdı.

Gandhi Güney Afrikada 20 sene kalarak vatandaşlarının haklarını savundu, aynı zamanda da onları eğitti, kendilerine olan güvenlerini kuvvetlendirdi. Buradaki durumları az çok düzelttiğine inanınca kendi vatanı olan Hindistana dönmeğe karar verdi. Hindistan 300 yıldan beri İngilizlerin sömürgesiydi. Aydın Hintliler, İngilizler tarafından aşağı görüldüklerinden memleket idaresine karıştırılmıyorlardı... Fakat Gandhi yalnız bu durumları görmekle kalmıyor, ülkesi ve vatandaşları ile ilgili daha derin problemleri de kavrıyordu. Hindistanda yaşıyan 350 milyon Hintli, kendi aralarında bir birlik kuramıyorlardı. Çünkü Hintlilerin bir kısmı Hindu dininden, bir kısmı Budist, bir kısmı da Müslümandı ve aralarında bu din ayrılıkları yüzünden devamlı anlaşmazlıklar vardı. Hindular da gene kendi aralarında «Kast» adı verilen birtakım sınıflara ayrılmışlardı ki bunlar da hiçbir zaman birbirleriyle kaynaşamıyorlardı. Bir de bu Kast'ların dışında kalan «Parya» sınıfı vardı ki bunlara «dokunulmazlar» adı verilir ve hayvanlardan daha değersiz sayılırlardı. Böyle bir uyuşmazlık ve eşitsizlik havası içinde olan Hintliler elbette ki İngilizlere karşı haklarını koruyamazlardı. Bu yüzden Gandhi önce kendi vatandaşlarını eğitmek ve bir birlik halinde

AYNA NEDİR? CİSİMLERİ NASIL OLDUKLARI GİBİ GÖSTERİR?

Ayna, arkasına ince bir maden tabakası sürülmüş düz bir yüzeydir. Bildiğiniz bir cam parçası da ayna ödevini görebilir. Vitrinlerin önünden geçerken camda bakınca ne görüyorsunuz? Kendinizi değil mi? Peki ama, gerek aynada gerekse vitrin camlarında kendimizi görmemizin sebebi nedir? Bunu anlamak için ışığın özelliklerini düşünelim:

Boşluktan bile geçebilen ışık, yolu üzerinde bir engele rastlarsa, tıpkı duvara çarpan bir top gibi geri döner.

Şimdi bir vitrinin önünde durduğunuzu düşünün. Güneş ışınları vücudumuzun her tarafına çarpmaktadır. Bunların bir kısmı az önceki duvara çarpan top gibi geri dönerek cama vururlar. Cama düşen ışınların bir kısmı ikinci bir defa yansıyarak gözünüze gelir. Böylece kendi kendinizi görürsünüz. Öyleyse ayna, ışık yansıtan bir yüzeyden başka birşey değildir. Bildiğiniz cam da bu işi görürse de, saydam olduğundan arkasındaki gerçek cisimlerle, yansıyan görüntünüz birbirine karışır. Camın bir yüzünün bir cisimle örtülmesi gereklidir. Eğer bu gümüşlü bir madde olursa alınan sonuç hepsinden iyidir. Çünkü gümüş, ışığı camdan daha fazla yansıtır.

Su niçin yangın söndürür?

Sorunun cevabına geçmeden önce çok önemli bir gerçeği gözönüne getirelim. Havasız ateş yanmaz.

Şimdi de itfaiyeci amca alev alev yanan bir evin duvarına hortumuyla su püskürtünce neler olduğunu inceliyelim:

Sıcak duvara değen su, hemen buharlaşır. Suyun gaz halindeki şekli olan su, ondan daha fazla yer kaplar. Su, buhar olunca, genişliyerek duvardan uzaklaşır. Yolu üzerindeki havayı da iterek duvardan ayırır. Ateş havasız kalınca alevler de söner.

Bu arada alevlerin bastırılmasından çok daha önemli bir olay da meydana gelir. Su, yanan yeri soğutur. İşte ateşin sönmesinin gerçek sebebi budur. Odun, gerektiği kadar ısınmamışsa, etrafında ne kadar hava olursa olsun yanmaz. Sobaları, ocakları tutuştururken kalın odunları yakmak için kâğıt, çalı çırpı gibi şeyleri de bu yüzden kullanırız. Bu kolay yanan maddelerin alevleri ötekileri ısıtır, onlara yanma sıcaklığını sağlar.

toplamak yoluna gitti. Bütün ülkeyi şehir şehir, köy köy gezdi. Halkın yaşayış durumlarını inceledi ve onları eğitici konuşmalar yaptı. Birkaç sene içinde herkesin tanıdığı ve etkisi altında kaldığı bir kimse oldu.

Birinci Dünya Harbi sırasında İngilizler Hintlilerin de savaşa katılarak kendilerine yardım etmeleri için onlara memleketin idaresinde bazı haklar tanıyacaklarına söz vermişler, fakat sonra bunu yerine getirmemişlerdi.

Gandhi bu yüzden 1919 yılının bir gününü «Ulusal Matem Günü» olarak ilân etti. Bütün Hintliler o gün açıkça matem tutarak İngiliz hükümetine hislerini belirteceklerdi. Ancak bazı Hintliler o gün silâh ve zor kullanmağa kalkışınca Gandhi bu sessiz gösteriye hemen son verdi. Hint halkının henüz «Satyagraha» yani silâhsız savaşı uygulayacak bir olgunluğa erişmediğini ve daha eğitilmesi gerektiğini anlamıştı. Birçok toplantılarda Hintlilere, kendilerine kötülük yapanlara karşı iyilik yapmalarını, her şeyden evvel kendilerini dürüstlüğe alıştırmalarını öğüt verdi.

Artık o zamana kadar giymekte olduğu Avrupalı kılığını bırakmış ve en fakir Hint köylüsü gibi beline kaba dokunmuş bir kumaş dolayarak yarı çıplak, yalın ayak dolaşmağa ve ailesi ile birlikte çok basit bir hayat yaşamağa başlamıştı. Böylece kişisel ve özel ihtiyaçlarını kısarak kendini tamamen büyük amaçlarına vermişti. Onun yaşayışını görenler, konuşmalarını dinliyenler gitgide onun kutsal bir insan olduğuna inandılar ve ona bundan dolayı «Mahatma» yani «Büyük Ruh» adını verdiler. Gandhi Hintlilerin kendilerine güvenlerini arttırmak için onlara, İngilizlere muhtaç olmamanın yollarını gösterdi. Avrupa kültürünü taklit etmemelerine, kendi ulusal geleneklerine bağlı kalmalarına, ulusal san'at ve kültürlerini geliştirmelerine ön ayak oldu. Bir çok soylu ve bilgili Hintliler onun gibi Avrupalılar tarzında giyinmekten vazgeçip ev tezgâhlarında dokunmuş geleneksel kıyafetlerini giydiler. İngiltereden getirtilen malları almamağa, sadece yerli mallar kullanmağa başladılar. İngilizlerin hizmetinde çalışanlar işlerini bıraktılar.

1930 yılında Gandhi Hintlileri ezen bazı kanunlara karşı koymak için gene bile bile suç sayılan bir hareket yaptı. İngilizler Hint halkının denizden elde ettiği tuza çok ağır vergiler koymuşlardı. Hint köylüsü bu durumdan çok sıkıntı çekiyordu. Gandhi dostlarından ibarek seksen kişilik bir grupla yirmi dört gün süren bir yürüyüşten sonra deniz kıyısına geldi ve herkesin gözü önünde sahilde biriken tuz billûrlarını topladı. Bu suretle bir yasağı çiğniyerek suç işlemiş oldu ve dostları ile birlikte hapsedildi. Fakat milyonlarca Hintli onun bu hareketini aynen tekrarladılar. Gene ülkenin cezaevleri suç işleyenlerle doldu. Polis artık isyan eden halkla başa çıkamıyor, onları dayakla, silâhla niyetlerinden vazgeçirtmeye çalışıyordu. Fakat yaptıkları türlü eziyetlere karşılık Hintliler bir tek İngilizin dahi burnunu kanatmadılar, kendilerine yapılanlara sabırla boyun eğdiler. Artık Mahatma Gandhi'nin öğütleri ürün vermişti.

Bu ayaklanma sonucunda İngiliz Hükümeti Gandhi'yi Londra'ya davet etti.

Bundan bir süre sonra Gandhi gene bir yasak çiğnediği için hapsedilmişti.

Bu sırada Hintlilerin Parlâmento'da temsil edilmeleri meselesi tartışılıyordu. Hintliler dokunulmazların diğer

kastlardan ayrı olarak aday seçmelerini istiyorlardı. Gandhi cezaevinde bunu duyunca büyük bir üzüntüye kapıldı, «Ben vatandaşlarımın başka uluslar tarafından eşit tutulmaları ve saygı görmeleri için savaşırken onların kendi aralarında eşitsizlik gözetmeleri büyük bir günâhtır. İnsanların hepsi birdir ve hepsi aynı haklara sahip olmalıdır. Dokunulmazlar da tıpkı Hindu'lar, Müslüman'lar ve Hıristiyan'lar gibi Tanrı'nın çocuklarıdır. Onlara kötü davranmak Tanrı'nın gücüne gider. Vatandaşlarımın işlediği bu suçu affettirmek için ben kendimi feda edeceğim ve dokunulmazlar da diğer insanlarla bir tutulmadıkça ağzıma bir lokma yiyecek koymıyacağım» dedi.

Böylece Gandhi büyük orucuna başladı. Günden güne zayıflıyor, kuvvetten düşüyordu. Hindu'lar önce ne yapacaklarını şaşırdılar. Fakat büyük önderleri Mahatma Gandhi'nin hayatını tehlikede görünce tutumları birden değişti ve gitgide bütün Hindistanda büyük bir devrim hareketi başladı. Herkes dokunulmazlara evini açıyor, o güne kadar taşlıyarak yanlarından uzaklaştırdıkları bu insanların tapınaklarına girip dua etmelerine izin veriyor, kendi kuyularından su içmelerine karşı koymuyor, hattâ sofralarında yemek yemeğe davet ediyorlardı.

İşte yüzyıllardan beri sarsılmaz gibi görünen büyük bir sed birden yıkılıvermişti. Dokunulmazlarla Hindular elele vererek Gandhi'ye artık aralarında bir ayrılık olmadığını bildirince Gandhi orucunu bozdu ve ölümün eşiğinden geri döndü.

İkinci Dünya Savaşından sonra 1947'de İngilizler Hintlilerin egemenliğini tanımak zorunda kaldılar. Fakat bu sefer de gene Hindistanda iç anlaşmazlıklar başgösterdi. Müslüman Hintliler kendilerinden çok sayıda olan Hindu'lar tarafından ezilmekten korktukları için ayrı bir devlet kurmak istediler.

Gandhi ise Hindistanın ikiye ayrılmasını doğru bulmuyordu. Ve Hindu'lar da onun tarafını tutuyorlardı. Böylece uzun tartışmalar, korkunç savaşlardan sonra Müslüman Hintliler Pakistan devletini kurdular. Kendi topraklarında yaşıyan Hindu'ları kovdular, evlerini, tapınaklarını yıktılar. Hindu'lar da buna karşılık kendi topraklarında yaşıyan müslümanlara kötü muamele ettiler. Gandhi bu kargaşalıkları önlemek için ülkede köy köy, şehir şehir dolaştı. Hindu ve Müslümanların aralarını bulmağa çalıştı. O nerede belirse yeniden bir barış havası esiyor, haksızlık görenler affediyor, kötülük yapanlar iyiliğe dönüyor, düşmanlık ortadan kalkıyordu. Bundan sonra Gandhi Hindistan'ın başşehri olan Yeni Delhi'ye gitti. Gerçi resmî bir görevi yoktu ama Devlet adamları her işte ondan akıl danışıyorlardı. Başbakan Javaharlal Nehru onun fikrini almadan hiç bir karar vermiyordu. 1948 senesinde Gandhi, Hindularla Müslümanlar arasında çıkan anlaşmazlıkları halletmek için yeniden oruca başladı. Onun açlıktan ölmesine sebep olmaktansa Hindular ve Müslümanlar tekrar barışmağa karar verdiler. Fakat Müslümanlara karşı büyük bir düşmanlık duyan ve Hinduların onlarla barışmalarını uygun görmiyen Nathuram Godse adındaki bir adam Gandhi'yi ortadan kaldırmağa karar vermişti. 30 Ocak 1948 de henüz açlık çekmekten zayıf ve halsiz bir durumda olan Gandhi torunlarının kollarına yaslanarak kendisini görmek için toplanmış olan halkın karşısına çıktığı zaman kalabalıktan bir adam sıyrıldı ve Gandhi'nin üzerine yürüdü. Herkes onun Gandhi'nin ayaklarına kapanmak istiyen hayranlarından biri olduğunu zannetmişti. Fakat birden arka arkaya üç silâh sesi duyuldu ve Mahatma Gandhi kanlar içinde yere yığıldı.

Bütün ömrünü, insanlara iyiliği, birbirlerine karşı sevgi ve saygıyı göretmek için geçiren ve onlara bu yolda örnek olan büyük insan Gandhi ölürken kaatilini affettiğini belirtmek için ellerini semaya kaldırıp Tanrıya dua etti.

Su Denilen Sihirbaz

Pencerenin hemen önünde mermerden yapılmış içi boş bir saksı var. Bir iki gün önce yağan yağmurlardan ağzına kadar dolmuştu. Şimdi ise bomboş. Acaba içindeki nereye gitti? Kuşlar içti desem, o kadar şeyi silip süpürmelerine imkân yok. Ne olduğunu anladınız değil mi? Öyle ya su buharlaşıp havaya karışır. Biz görmeyiz ama o yine havadadır. İçinizde şüphe mi var? Aklınız yatmadıysa hemen deneyebilirsiniz. Bir bardağa buz parçaları koyun, az sonra bardağın buğulandığını, kenarlarda su damlalarının belirdiğini görürsünüz. Haklısınız, havadaki su buharı bardağın soğuk yüzeyine değince yoğunlaşıverdi. İşte su, bu kadar çabuk şekil değiştirebilmektedir.

Göller ve denizler, penceremin önündeki mermer saksının kocamanından başka birşey değil. Buharlaşma bu büyük su kütlelerinde de olur, ama tabii çok daha geniş çapta. Yeryüzündeki sular ve bitkiler buharlaşma yoluyla devamlı olarak havaya su buharı verirler. Bulutların, yağmurun ve değişik hava şartlarının meydana gelmesine sebep budur.

Su nasıl buharlaşır? Şimdi de bunu anlamaya çalışalım. Cisimlerin en küçük parçalarına molekül denilir. Yine şu bizim mermer saksıya dönelim, su durgun görünmesine karşılık içindeki su molekülleri devamlı bir hareket halindedir. Durmadan birbirlerine çarparlar. Bu arada bir kısmı havaya fırlar bir daha da geri dönmezler. Buna buharlaşma diyoruz. Güneş çıkınca moleküllerin hareketi fazlalaşır. Yine buharlaşmanın hızı artar.

Güneşin sık sık yüzünü gösterip, havaların ısınmaya başladığı şu günlerde, bizim mermer saksıdaki suyun bitivermesinin sebebi şimdi iyice ortaya çıktı.

Havadaki su buharı her zaman aynı değildir. Sık sık değişir. Havanın ne kadar su buharı kaldırabileceğini düzenliyen sıcaklıktır. Sıcak havanın içinde soğuk havadakinden daha fazla su buharı bulunur. Bunu da yine az önceki gibi basit bir deneyle ölçebiliriz.

İçinde buz parçacıkları bulunan bardağın buğulandığını görmüştük. Şimdi de üstüne azar azar buz koyalım. Böylece bardak yavaş yavaş soğur. Az sonra bardağın dış yüzünde gene su damlacıkları belirir. Bu tıpkı ilkbahar, yaz sabahları yaprakların üstündeki çiğ denilen minik damlalara benzer.

Havadakı su buharının yoğunlaşmaya başladığı sıcaklığa yoğunlaşma noktası denilir.

Hangi sıcaklıkta olursa olsun, hava içindeki su buharı sınır dereceye varmışsa buna doymuş hava denilir. Bu durumda, nem miktarı yüzde yüzdür. Havanın nem derecesini bilmek sağlık bakımından çok önemlidir. Eğer hava çok nemliyse vücudumuzdaki su kolay kolay buharlaşmaz.

Havadaki su buharından söz ederken, bunun ne sebepten yoğunlaştığına biraz dokunduk. Su buharı soğuk bir cisme rastlayınca bunun üstünde yoğunlaşıyordu. Acaba ortalıkta böyle bir şey yoksa ne olur? Atmosferde neler oluyor? Atmosferle uğraşan bilginler araştırmalar sonunda havada özel bazı toz, tuz v.s. parçacıkları bulunduğunu, bunların su buharı moleküllerini çektiklerini buldular. Her parçacığın etrafında su molekülleri toplanır. Böylece bir damla meydana gelir. Tabii bu damlalar gözle görülemiyecek kadar miniktir. Nemli havada çok fazla toz, v.s. bulunursa, binlerce su damlacığı aynı zamanda oluşur. Biz bunlara, yere yakınsalar sis, göğe yakınsalar bulut adını veririz. Hava çok soğuksa bulutlardaki su damlacıkları donar. Gökyüzünde, taa yükseklerde, gördüğümüz saçak bulutlar oluşur.

Su bahçelerimizdeki havuzlardan, göllerden, akarsulardan, denizlerden buharlaşarak havaya yükselir. Orada yoğunlaşarak bulutları meydana getirir. Bulutlardaki su damlacıkları da birleşerek irileşirler. Havada tutunamıyacak kadar ağırlaşınca yağmur, bazan da kar taneleri halinde yeryüzüne düşerler. Suyun bu devri durmadan devam eder.

Akıllı Kimdir?

Karagözcük — Babacığım, söyle bakayım bana, akıllı kimdir?

Karagöz — Demek yine imtihan var.

Karagözcük — Evet, öyle.

Karagöz — Akıllı, aptal olmayandır!

Karagözcük — Aman babacığım, alaya başlama...

Karagöz — Alay etmiyorum canım, ama nereden çıkardın bunu şimdi? Güzel güzel radyo dinliyorduk.

Karagözcük — Öğretmen bugün sınıfta «içinizde bazılarınız iyi yemek yemiyormuşsunuz. Sabah kahvaltısını etmeden sokağa fırlayanlarınız varmış. Analarınız, babalarınız bana gelip dert yanıyorlar. Çocuklarımıza söyleyin iyi yemek yesinler diyorlar. Ben size iyi yemek yiyin, kendinizi besleyin diye akıl hocalığı yapacak, nasihat verecek değilim. Hepinizde maşallah akıl var. Yalnız bazılarınız akıllarını kullanmasını bilmiyorlar. Kullanılmıyan akıl hiçbir işe yaramaz,» dedi.

Karagöz — Yine çok güzel konuşmuş öğretmen. Meselâ, «artık aklım başıma geldi» deriz. Bu ne demektir? Akıl baştan çıkıp yolculuğa gitmiş de bir süre sonra geriye mi gelmiş?

Karagözcük — Aman babacığım hiç akıl yolculuğa çıkar mı?

Karagöz — Tabiî çıkmaz! O halde «aklım başıma geldi» demek, başımın içindeki aklı iyi kullanamıyordum, şimdi onu iyi kullanmasını öğrendim demektir. Yani öğretmenin hakkı var.

Karagözcük — Bize bunu birçok örneklerle anlatmak istedi.

Karagöz — Meselâ ne gibi?

Karagözcük — Meselâ, kahvaltı etmeden sokağa fırlayan, iyi yemek yemiyen çocuklar, akıllarını kullanmasını bilseler şöyle düşünmeleri gerekir: Vücudumuz bir makine olduğuna göre, işlemek için kuvvete muhtaçtır. Bu kuvvetin kaynağı da çeşitli besinlerdir. O halde vücudumuzu kuvvetten düşürmemek için, yani zayıflamamak, yani hastalıklara karşı dayanıklı olabilmek, yani daha iyi çalışabilmek, daha iyi büyümek, sağlam olmak, güzel olmak için vücudumuzu beslemek zorundayız. Aklını kullanmasını bilen insanlar böyle düşünürler, dedi.

Karagöz — Bravo ona.. Çok güzel anlatmış, vücuda bakmanın bir akıl işi olduğunu.

Karagözcük — Daha, daha meselâ, dedi ki, bazı insanlar da işlerini zamanında yapmazlar. Zamanla işler birikir, altından kalkılamaz bir hale gelir. Derslerini günü gününe hazırlamıyan çocuklar da vardır. Öğretmen daha dün beni derse kaldırdı, daha kim bilir yeniden ne vakit sıra gelir, der, işi tembelliğe vurur derslerini hazırlamaz. Böylece dersler birikir, sonra öğrenmesi de güçleşir ve imtihanlarda kırık not alırlar.

Karagöz — Ben de sana her zaman «Bugünün işini yarına bırakma» demez miyim? Sen de benim bu sözümü dinler, derslerini günü gününe hazırlar, ödevlerini günü gününe yaparsın ve çok şükür şimdiye kadar da sınıfta kalmadın, imtihanlarda da hiç sıkıntı çekmedin.

Karagözcük — Demek ben aklımı kullanmasını öğrendim sayılırım!

Karagöz — Evet oğlum, bu iş öyle. Ama insan her gün ve her işte aklını kullanmaya çalışmalı. Bazen en akıllı geçinenler bile, gerektiği zaman akıllarını kullanmaz, budalaca davranırlar. Meselâ ben, geçen gün havayı güneşli görünce paltosuz sokağa çıktım. Ve ertesi günü ateşlendim, yatakta kaldım. Aklımı iyi kullanmamanın cezasını çektim.

Karagözcük — Gördün mü bak babacığım demek sen de...

Karagöz — Öyle oğlum, öyle, bazen ben de aklımı kullanmasını beceremiyorum. Onun için de «Akıl yaşta değil, başta» demişler.

Evet mi Hayır mı'nın cevapları

1. **Hayır. Çok minik ve zayıf olmakla beraber yarasaların gözleri vardır.**
2. **Hayır. Bazan bir yılda bir kaç halka birden meydana gelebilir.**
3. **Hayır. Bugün yeryüzündeki kuşların hiç birinin dişi yoktur.**
4. **Hayır. Görebilmeleri için ışık şarttır.**
5. **Hayır. Asılsız bir sözdür.**

BOA YILANI

VAHŞİ ormanların ortasından uğuldayarak akan Ucayali ırmağının kıyısındaki bir kulübede yaşıyan kauçuk toplayıcısı Jenaro Valdivian, yiyecek ve cephanesinin bitmek üzere olduğunu görünce büyük bir telâşa düştü. Bir kızılderili olan sadık uşağı av peşine gitmişti ve ne zaman döneceği belli değildi. Bu durum karşısında Valdivianın, 7 yaşındaki afacan oğlunu kulübede yalnız bırakıp yiyecek ve cephane tedarikine gitmesi gerekiyordu.

Fakat Valdivian'ın içi hiç de rahat değildi. Birkaç günden beri bir kaplanın kulübesini gözetlediği ve hücuma geçmek için uygun bir zaman kolladığı fikrine kapılmıştı. Hattâ bir akşam, kulübenin önünde oturmuş, piposunu tüttürürken, canavarın kırmızı birer ışığa benziyen korkunç gözlerini karanlıkta görür gibi olmuştu. Bu yüzden çocuğunu yalnız bırakmaya çekiniyordu.

Yola çıkmadan evvel nehir kıyısına inip uzun uzun ıslık çalarak, evcilleştirmiş olduğu Boa yılanını çağırdı. Fakat nehrin karanlık yüzeyinde sadece birkaç hava kabarcığı belirdi. Besbelli dev yılan serin suyun dibine uzanmış, bir gün evvel yediği yaban domuzunu hazmetmekle meşguldü.

Valdivian omuzlarını silkerek kulübesine döndü, av bıçağını, tüfeğini aldı, küçük Jenarito'yu yaka paça içeriye sokarak önüne bir avuç dolusu karınca koydu ve: «Sen uslu uslu otur, bunları ye! Ben yakında dönerim,» dedi. Sonra kapıyı kapayıp dışardan önüne bir dev kaplumbağanın kabuğunu dayadı ve nehrin kıyısına bağlamış olduğu sandalına binerek oradan uzaklaştı.

Valdivian çocuğu uzun zaman yalnız bırakmamak için sadece nehrin ikinci kıvrımına kadar gitmeğe karar vermişti. Orada Kızılderililerin birbirleriyle haberleşmek için kullandıkları içi oyulmuş bir ağaç vardı. Bu ağaca kuvvetle vurulduğu zaman çıkan ses çok uzaklardan duyulurdu. Valdivian Kızılderili uşağının kendisine öğretmiş olduğu şekilde bu ağaca vurmak suretiyle civarda yaşıyan Kızılderili dostlarına veya nehrin daha aşağı kısımlarında oturan zengin kauçuk tüccarına erzak ve cephane istediğini bildirecekti.

Küçük Jenarito kulübede yalnız kalınca, önce kıtır kıtır kavrulmuş karıncaları yemekle oyalandı. Sonra, çok sevdiği bu yemişin baharlı tadı kendisini susattığından, dışarı çıkıp nehrin kıyısında hem susuzluğunu gidermek hem de sığ sularda oynayıp serinlemek istedi. Fakat bütün uğraşmalarına rağmen kulübenin kapısını açamadı. Kapıya dışardan dayalı olan kocaman kaplumbağa kabuğunu devirmeye gücü yetmiyordu. Çaresiz kalan Jenarito kapının aralığından «Yacu-Mama, Yacu-Mama» diye seslenerek oyun arkadaşını çağırdı. (Yacu-Mama Kızılderili dilinde «nehir anası» demektir ve bu ad Boa yılan-

larına verilir).

Az sonra nehrin suları arasından Boa yılanının iri başı yükseldi. Ağzını alabildiğine açarak uzun uzun esnedi, koyu renk çatal dilini biraz daha serin sularda dolaştırdı, miskin miskin kıvranıp gerindi, sonra kıyıya çıktı. Boyu beş metreden fazlaydı ve kalın gövdesi kurumuş yaprak renginde alacalı parlak pullarla kaplıydı. Kıvrak, edâlı hareketlerle çocuk sesinin geldiği kulübeye doğru ilerledi.

Jenarito oyun arkadaşının yaklaştığını kapı aralığından görünce sevincinden ellerini çırptı. Koca yılan tıpkı bir ev köpeği gibi onun sözünü dinliyordu. Peru'da, Amazonas nehri boylarında yaşayan yerliler arasında Boa yılanını evcilleştirip eğitmek âdettir. Bu yılanlar özellikle çocuklara bekçilik etmek, onları eğlendirmek üzere yetiştirilirler. Koca canavarlar da bu görevi, kendilerinden umulmayacak bir sabır ve sadakatle yerine getirirler, çocuğun her türlü nazını, eziyetini çeker, onun sivri bir ok ucu ile pullarını gıdıklamasına, küçücük yumruklarını ağzına sokmasına, ata biner gibi sırtına oturmasına katlanırlar, onu incitmeden türlü oyunlar oynar ve çocuğu tehlikelere karşı korurlar.

Şimdi de dev yılan küçük efendisinin çağrısına uyarak kulübeye yaklaştı. Kapının önünde dayalı duran kaplumbağa kabuğunu, kuyruğunun bir vuruşu ile devirdi ve açılan kapıdan bir dansöz gibi salına salına içeri girdi. Jenarito gülerek «Upo!» diye seslendi. Boa hemen kuyruğunu çocuğun beline doladı ve onu havaya kaldırdı. Küçük oğlan keyfinden kahkahalar atıyor, ellerini çırpıyordu.

Fakat yılan ansızın irkilerek başını ormandan tarafa çevirdi. Kıvrak ve oynak gövdesi birdenbire kasılmış, kuru bir ağaç gibi dimdik ve hareketsiz odanın ortasında yükseliyordu. Parlak gözlerinde şimşekler çakarak dikkatle bir şey dinliyor gibiydi. Ormandan ağaçların uğultusu, yaprakların hışırtısı ve maymunların bağırışmaları duyuluyordu. Birden ağaçların arasından bir sürü kuş havalandı ve telâşla nehrin üzerinden öbür kıyıya doğru uçtular. Yoksa ormanda ulu ağaçlardan biri mi devrilmişti?

Boa yılanı birden kuyruğu ile kavramış olduğu çocuğu odanın en kuytu köşesine bıraktı ve kapıya yöneldi. Vahşi ormandan gelen binbir sesin arasından, iri tırnaklı bir pençenin yere basarken çıkardığı hafif kazınmayı ayırdedebilmiş, yaklaşan düşmanı sezmişti. Pulları elektriklenir gibi çıtırdayarak dikildi ve kuyruğu ile öfkeli öfkeli yeri dövmeye başladı.

Kaplan bir sıçrayışta odanın ortasına girmişti. Yılanı görünce bir an duraladı. Sonra biraz geri çekilip arka ayakları üzerinde yaylanarak hız aldı ve yılanın başına doğru atıldı. Fakat aynı anda yılan güçlü kuyruğu ile kaplanın gövdesini birkaç defa sarmıştı. Halkalarını sıkıştırdıkça kemiklerin çatırdayarak kırıldığı duyuluyordu. Kaplan bütün kuvvetini toplayarak yılanın başına bir pençe attı ve dışarı uzanmış olan çatal dili tırnaklarıyle kavrayarak söktü attı. Yılan can acısıyle bir an için kıvrımlarını gevşetti, fakat sonra yeniden gayrete gelerek kaplanı bütün gücü ile kıskıvrak sardı. İliklere işliyen acı bir feryat, sonra bir hırıltı... Kaplan ağzından burnundan kanlar boşanarak can verdi. Yılanın iri gövdesi de bir kere daha irkildikten sonra hareketsiz kaldı.

Valdivian birkaç saat süren yolculuğundan kulübesine döndüğü zaman yerde kanlara bulanmış kocaman yumağı görünce olup bitenleri anladı. Oğlu hâlâ odanın köşesine büzülmüş, başından geçen olayın heyecanı içinde titriyordu. Önce korkmuş olmakla beraber sonra canavarların boğuşmasını ilgi ile seyretmişti. Valdivian büyük bir tehlike atlatmış olan oğlunu bağrına bastıktan sonra, hâlâ düşmanını kıskıvrak sarmış olan Boa yılanının cansız başını şefkatle okşadı. «Zavallı fedakâr Yacu-Mama» diye mırıldanırken sesinde derin bir hüzün vardı.

İNSANLAR YAĞMUR YAĞDIRABİLİR Mİ?

Evet insanoğlu da yağmur yağdırabilir. Bunun için gökyüzünde bulutlar bulunması gerekir. İlkin bulutların üzerinde uçularak bunlara «tohum» ekilir. «Tohum» kimyasal tozlardan başka bir şey değildir. Bulutlardaki nem bu tozların çevresine toplanır. Tutunacak yer bulduğundan birikir. Havada duramıyacak kadar ağırlaşınca damlalar halinde yere düşer. Böylece yağmur yağmış olur.

Bir Bitki Yetiştiriyoruz!

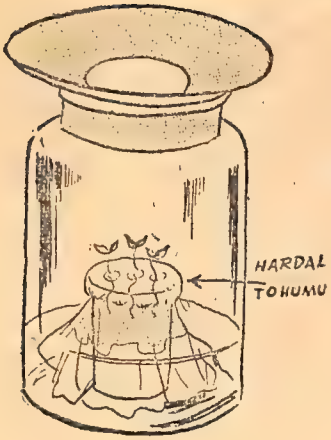

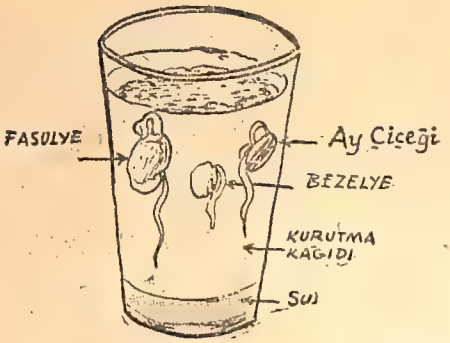

Bir canlının günden güne büyüyüp serpilmesini gözlemek çok hoş bir şeydir. Gelin sizlerle, bahçede değil de oda içinde, bazı bitkiler yetiştirelim.

Cinsi ne olursa olsun, bitkilerin gelişmesi için dört şey gereklidir: Işık, hava, sıcaklık, su. Şimdi de bitkilerin yetiştirilmesiyle ilgili bazı noktaları görelim: Tohumların çarçabuk filizlenmesi için, bir tutkal kavanozunun ağzına bir bez parçası bağlayın. Sonra bunu büyük bir kavanozun içine yerleştirin. Büyük kavanoza yalnız bez parçasının uçları değecek kadar su koyun. Sonra da tutkal kutusunun üstüne hardal tohumları yerleştirin.

Daha basit olan bir yol da, bir bardağın içine kurutma kâğıdı yerleştirdikten sonra ortasını talaş veya pamukla doldurmaktır. Çeşitli bitkilerin tohumlarını bardakla kurutma kâğıdı arasına koyun. Bardağa kâğıdı ıslatacak kadar su koyun.

İçi su dolu bir şişenin ağzına konulan meşe palamutu çok geçmeden filizlenir.

Havuç,, pancar turp gibi bitkilerin baş kısımlarını keserek bunlardan odalarınıza bambaşka bir görünüş verecek süs bitkileri yetiştirebilirsiniz.

Kestiğiniz parçaları içi su dolu bir tabağın içine koyduktan sonra, dik dursun diye dip kısmına çakıl taşları doldurun.

At kestanesi, meşe, çınar tohumları saksılarda çarçabuk büyürler.

Sizde bir kuluçka makinesi yapabilirsiniz!

«This Week» ten

Çeviren:

Namık **ATAKKAAN**

Anneler, babalar, öğretmenler ve çocuklar:

Okuyacağınız tecrübe Amerikada «Sacajawen» okulunun birinci sınıfında yapılmıştır. Öğretmen Bn. Dorothy Amrose, sınıfta yapmış oldukları bir kuluçka makinesine yumurtaları koymuş, 21 günlük kuluçka devresinde çocuklar yumurtalara bakmışlar, tavuklara ait hikâyeler okumuşlar, tavuk ve yumurtaların toplanıp çıkarılmasına dair aritmetik problemleri yapmışlardır. Sonunda herkesin hayret ve sevinç nidaları arasında mucize gerçekleşmiştir.

Siz de aynı tecrübeyi yapmak istiyorsanız aşağıda böyle bir kuluçka makinesinin projesini veriyoruz:

1 — 20 cm. × 30 cm. × 30 cm. eb'adında mukavva veya tahta bir kutu alınız.

2 — Kutunun içine bir elektrik lâmbası veya diğer bir ısı membaı yerleştirip sıcaklığın 37 - 38 derece santigrad'da kalmasını temin ediniz. Kutu içinde daima bir termometre bulundurunuz... Kutuyu kısmen kapayan ve tercihan camdan bir kapak sıcaklığın istenilen seviyede kalmasını temin eder.

3 — Rutubet temin etmek üzere bir kap içinde su emdirilmiş bir süngeri kutu içerisine bırakınız.

4 — Yumurtaları bir kutu içinde sivri uçları dibe gelmek üzere dizip kutuya koyunuz.

5 — Yumurta kutusunun altına 5 cm. kadar kalınlıkta bir tahta parçası koyup zeminden yüksekte durmasını temin ediniz. Her 4 saatte bir kutudaki yumurtalar tersine çevrilecek ve bu çevirme ameliyesine 18 gün devam edilecektir. 21 günlük kuluçka müddetinin son 3 günü yumurtalar yumurta kutusundan çıkarılıp yanları üzerine bir başka kutu içerisine konulacaktır.

Makinanız iyi bir şekilde havalandırılmalıdır. Bunun için ufak bir vantilâtör kullanabilirsiniz. Eğer ısıtma için elektrik lâmbası kullanıyorsanız önce ne takatta bir lâmbaya ihtiyaç olduğunu tecrübe ile bulunuz. Yangın tehlikesine karşı lâmbanın kutu ile temasta olmamasına dikkat ediniz. Geceleri yumurta döndürme ameliyesine ara verebilirsiniz. Yüzde yüz muvaffakıyet beklemeyiniz. Piyasadaki makinelerde dahi randıman % 75 civarındadır.

Dikkat! Bu işe başlamadan önce çıkacak civcivleri ne yapacağınızı kararlaştırdınız mı?

Akıllı Bekçi

Yazan :
Gülen **OKTAY**

AHMET dayının kocaman ahırındaki hayvanlar arasında bir de eşek vardı. Doğrusu öyle güzel bir hayvan değildi. Tüyleri sert, fırça gibi dik dikti, bacakları incecik, sırtı kamburca, duruşu da biraz garipti. Bir kulağını başına iyice yapıştırır ötekini de havaya kaldırırdı. Gören gülümsemeden geçemezdi yanından.

Ama bizim eşek, bunlara hiç aldırmaz, gününü gün ederdi. Kötü olayların bile iyi tarafını bulup çıkarmasını bilirdi. En çok sevdiği şey de şarkı söylemekti. Bu onun mutluluk kaynağıydı.

Sabahleyin, güneş doğduğu için, akşam üstü de battığı için bir şarkı tuttururdu. En ufak bir hava değişikliği coşturmağa yeterdi onu. O zaman başını geri atıp alabildiğine «ai, ai, ai» diye anırırdı.

Çiftlikteki öbür hayvanlar da katılırlardı onun şarkısına. Böylece kulakları sağır edici bir konser başlardı.

Ahmet dayının karısı bu sese hiç dayanamazdı. Ne zaman duysa hemen kulaklarını tıkar kızgın kızgın:

«Ah, yine bu eşek» diye söylenirdi. Bunun üstüne Ahmet dayı eline bir sopa alıp ahıra seğirtir, hayvanın sırtına bir iki sopa yapıştırır, bağıra çağıra sustururdu.

Hayvancağız da buna hiç bir anlam veremezdi.

«Acaba her defasında niçin böyle yapıyor?» derdi içinden. «Sinirleri bozuk olsa gerek. Yoksa sesime, şarkılarıma herkes hayran, bayılıyor.»

Güzel bir ilkbahar günü Ahmet dayı eşeği ufak bir arabaya koşup kasabanın yolunu tuttu. Pazardan bir pulluk alacaktı. Ahmet dayı pulluğu almak için mağazaya girince bizim eşek yalnız kaldı. Pazaryeri çok hoşuna gitmişti. Sevincini dostlarına anlatmak için güzel bir şarkı söylemeye başladı. Onun sesini duyan pazaryerindeki bütün hayvanlar da sanki elbirliği etmişler gibi şamataya başlamazlar mı? Gürültüyü işiten Ahmet dayı pulluğu alıp dışarı fırladı. Kıyametin kopmasına kendi eşeğinin sebep olduğunu biliyordu. Daha fazla rezil olmamak için hemen köye döndü.

O gece Ahmet dayı karısına,

«Buna bir son vermeli» dedi. «Artık bıktım usandım. Yarından tezi yok satıp kurtulacağım şu eşekten.»

Ama civarda herkes küçük eşeğin huyunu bilirdi. Kimse almağa yanaşmadı. Böylece eşek de yine çiftlikte kaldı.

Artık Ahmet dayı topraklarını kara sabanla değil de pullukla sürüyordu. Keyfine diyecek yoktu doğrusu. Yeni

pulluk eve mutluluk getirmişti. Ama bu yüzden rahatı kaçanlar da yok değildi. Bitişik komşu kıskançlıktan kendi kendini yiyordu.

Daha pırıl pırıl aleti gördüğü ilk günden çalmayı aklına koymuştu.

Geceleyin ortalıktan elayak çekilince fenerini alıp Ahmet dayının samanlığına süzülüverdi. İçerde pulluğu araştırırken ayağı bir kovaya takıldı. Tangırtıdan eşek uyandı. Fenerin aydınlığını güneşin ilk ışıkları sanmıştı, olanca gücüyle anırmağa başladı.

Parolayı duyar duymaz çiftlikteki diğer hayvanlar da birer ikişer uyanarak sabah konserine katıldılar.

Hırsız komşu korkudan ne yapacağını şaşırmıştı. Sesler gittikçe artıyordu. Kaçmaktan başka çare kalmamıştı. Hemen elindeki feneri bir yana fırlattı. Kapıdan dışarı fırladı.

Ahmet dayıların evinde herkes uyanmıştı. Eşeğe söylenip duruyorlardı. Evin hanımı,

«Ah yine o hain» dedi. «Git şunu sustur Ahmet!» Adam hemen yatağından fırladı. Kocaman bir sopa kaptı, ahırın yolunu tuttu.

Kapının ardına kadar açık olduğunu görünce şaşırdı. Hele bir de içerde yanan feneri görünce gözleri faltaşı gibi açıldı. Kafasında bir şimşek çaktı. Hemen pulluğun bulunduğu köşeye seğirtti. Neyse ki yerli yerinde duruyordu. İçine su serpildi.

«Demek» dedi. «Bizim pulluk elden gidiyordu.»

Az sonra Ahmet dayının karısı da ahıra geldi. «Ne olmuş» dedi. «Bu aptal niçin yine ortalığı birbirine katmış.»

Adam,

«Yoo!» dedi. «En iyi dostumuzu böyle kötüleme. Eğer o olmasaydı şimdi pulluğun yerinde yeller esecekti. Her zaman sinirimize dokunan sesi, bu defa çok faydalı bir iş gördü. Pulluğu çalmağa gelen hırsızı korkutup kaçırdı. Baksana hanım, adam fenerini bile almayı akıl edememiş.»

Ahmet dayı uzanıp hayvanın boynunu okşadı. Eşek buna çok sevinmişti. Hemen anırmağa başladı.

Hanım,

«Yine bu hayvan» diye söylenecek olduysa da Ahmet dayı,

«Bundan böyle bu akıllı yaratığa söz yok» dedi. «Onun gibi bir bekçi bulamayız biz.»

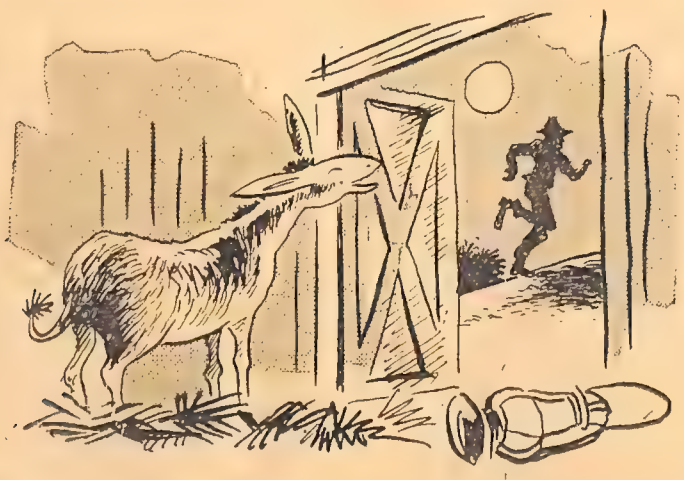

ESRARLI MAKİNE

Günümüzden 400 yıl kadar önce insan vücuduna, akıl almaz sırlarla dolu bir makine gözüyle bakılıyordu. Hareket, Solunum, Sindirim, Dolaşım gibi hayatın temel taşları, önemi, nasıl ve neden oldukları bilinmeyen şeylerdi.

Zamanla, akılları bazı sorular kurcalamağa başladı. Nasıl koku alıyoruz? Cisimleri nasıl tutuyoruz? Bu türlü sorular üzerinde yapılan araştırmalardan kasları, sinirleri, organları ve salgı bezlerini inceleyen Fizyoloji ilimi doğdu.

Fakat o devirlerde, insan vücudu üzerinde çalışmak, tanrının yasaklarına karşı gelmek sayılıyordu. Andreas Vesalius adlı bir bilgin, bu geri düşüncelere meydan okuyanların başındaydı.

Günümüzden yüzlerce yıl önce. Belçikalı küçük Vesalius, fırsat buldukça büyüklerini insan vücuduyla ilgili soru yoğmuruna tutuyor.

Böyle yapınca Parmaklarım oynuyor,

1553 yılı babası çocuğu Parise anatomi tahsiline yollar. Bu bilim hayvan ve bitkilerin yapılarını inceler.

İnşallah kafasını kurcalayan bütün soruların cevabını orada bulur.

Okuldaki öğretmenler eski devirlerden kalma bilgilere dört elle sarılmışlardı.

Şimdi ünlü Yunan bilgini Galenin insan vücudu hakkındaki görüşlerini anlatan bir parça okuyacağım.

Bir şey söyliyebilir miyim? Galen 1300 yıl önce ölmüş acaba, fikirleri günümüzde de geçerli midir?

Bu konuda ondan şüphe edilir mi? Bir daha duymayayım, böyle bir şey.

Öğrenimini tamamladıktan sonra, 1537 de İtalya'ya gitti ve Padua şehrinde öğretmenliğe başladı. Boş zamanlarında kitap yazıyordu.

Gözün dünyayı görmüyor dostum, Pek önemli bir şey olsa gerek.

İnsan vücudu, bundan önemli daha ne olabilir ki!

Kitap 1543 de yayınlandı. Vücuttaki organları ve çalışmalarını etraflıca gösteren resimlerle doluydu.

Kitabın bilim tarihinde yepyeni bir çığır açacak.

Vesalius, kutsal şeyleri ayaklar altına alan bir delidir. Kitabını okursanız büyük bir günah işlemiş olursunuz.

Vesalius bu şiddetli düşmanlığa dayanamadı. Bütün ders notlarını yaktı.

Artık öğretmenliğe elveda.

Saray doktoru oldu. Bir yandan da araştırmalarına devam ediyordu. 1563 de canlı bir kimsenin kalbini açmakla suçlandırıldı.

Avrupa'dan uzaklarda, Orta doğuda, yerleşmek istiyordu.

1564 de bindiği gemi battı. Daha sonraki yıllarda, vücuttaki organlar üzerindeki çalışmalar hızlandı. Bilginler yeni araştırmalarında sık sık Vesalius'un kitabındaki şekillere başvuruyorlardı.

Sinirlerin bir kısmı organlardan aldıkları haberleri beyne götürür, bir kısmı da beynin verdiği emirleri kaslara iletir.

M. Ö. 300 yıllarında Yunan bilgini Herophilus, vücutta iki türlü sinir olduğunu ortaya koymuştu.

Bir İngiliz bilgini, William Harvey de (1578 - 1657) kan dolaşımını buldu.

Bir Alman bilgini, Rudolf Virchow (1821 - 1902) insan vücudundaki hücreler üzerinde incelemeler yaptı.

Rus bilgini Ivan Pavlov (1849-1936) sindirim ve refleks denilen istemsiz hareketlerle ilgili çalışmalara girişti.

Deneylerini köpekler üzerinde yaptıysa da, insanlar için de geçerli olan, çok önemli sonuçlar elde etti.

1816 yılında bir Fransız doktoru, Rene Laennee, bir hastasını muayene ederken, kulağını adamın göğsüne dayadı.

Nasıl nefes alıp verişini duymuştu. Daha sonra, her gelen hastanın göğsünü dinlemeğe başladı. Nefes alıp verme hastalıklara göre değişiyordu.

Doktor, göğsü dinlemek için daha uygun bir yol araştırıyordu. Bir gün, elinde oynadığı kâğıt parçasının silindir şeklinde büküldüğünü görünce hemen ondan faydalandı.

Kâğıt borunun bir ucunu hastanın göğsüne dayıyor, öbürüne de kulağını dayıyordu. Üstelik boru sesi büyütüyordu da. Daha sonra, doktor kendine tahtadan bir dinleme aleti yaptırdı. Buna steteskop adını verdi.

Bu gün doktorların kullandığı göğüs dinleme aletinin ilk şekli bükülmüş bir kâğıt parçasıydı.

Bir kartonu, silindir şeklinde kıvırarak, yüzlerce yıl önce Fransız doktorun faydalandığı göğüs dinleme aletinin bir benzerini siz de yapabilirsiniz.

Tetanoz aşısı olmalı mı?

Nisan, Mayıs! Baharın, tabiatın en güzel günleri Her taraf yemyeşil, çiçeklerin rengine, kuşların cıvıl cıvıl ötüşüne doyum olmuyor.

Pazar günü gönlüm bir türlü bahçeden içeri girmek istemiyor. O gün öğle yemeğini nasılsa fazla kaçırmışım, bahar güneşi de vücudumu gevşetmiş, uyumuş kalmışım. Eşimin sesi ile uyandım:

— Doktor! Aşağıya kadar insen iyi olacak. Annesi ile bir çocuk gelmiş, yavrucağın eli kanıyor, telâş içindeler.

— Derhal geliyorum, dedim ve aşağıya indim.

15 yaşında bir delikanlı. Top oynarken eli üzerine düşmüş, parmağından derin bir yara almış.

— Affedersiniz Doktor Bey, dedi annesi, ne yaptıksa parmağından akan kanı durduramadık, böyle tatil gününde sizi rahatsız ettik.

— Estağfurullah! Nasıl yaralandın oğlum?

— Top oynarken hızımı alamadım, kale direğine çarptım. Filelerin bağlandığı çivi parmağımı derince deldi. Mikroplar varsa, çıkar diye kanı emdim, fakat kanamayı durduramadım.

— Yarayı temizlemeden kan akıtmanın bir faydası yoktur çocuğum,

— Temizlensin diye evde sabunla yıkadım efendim.

— Güzel, sabın sadece yarayı temizler fakat mikropları öldürmez. Uzat parmağını oksijenli suyla yıkayayım. Sonra da tentürdiot ve antibiyotik tozu ekelim.

— Antibiyotik nedir, yakar mı?

— Hayır, penisilin, streptomycin, teramycin, eritrosin. v.s. gibi antibiyotikler en tesirli mikrop öldürücülerdir. Ayrıca parmağını biraz güneşe tutman da faydalıdır, çünkü güneş hayat demektir. 10-15 dakika güneşe bırakmakla yaranın çabuk iyileşmesine hizmet edersin.

Annesi merakla sordu:

— Kanı durdurdunuz eksik olmayın. Acaba tetanoz iğnesi de yapsak mı?

— Haklısınız hanımefendi, bir yer kanadığında bu soru hekimlere sık sık sorulur. Bir doktor daima tetanoz iğnesi yapılmasını ister. Hele yarada çamurlu, gübreli pislikler de varsa serum şarttır.

— Tetanoz nedir doktor amca?

— Tetanoz, Nikolaer basili ismi verilen bir mikrop tarafından husule gelir. Hem hayvanlara hem de insanlara musallat olan bir hastalıktır. Eğer tetanoz mikrobu yaradan içeri girerse, bel kemiği ve omur iliğe kadar gider, baş ağrısı yapar, çeneyi gerer, dişleri sım sıkı kenetler, kaslarda ağrı yapar ve bazan bütün vücudun kasılmasına sebep olur. Kazık gibi insanı gerdiğinden, kazıklı humma denir. Ateş birden 39-40 a çıkar, nabzın atımı artar. Bütün bunların olmaması için tetanoz serumunu yaptırmak icap eder.

— Sık sık tetanoz iğnesi olmalı mı?

— Tetanoz aşısı ve serumu insanın hayatını kurtarır ama sık sık yapılırsa tehlikeli olur.

— Ne gibi?

— Serum hastalığı yapar Onun için daha önce tetanoz serumu olmuşsanız onu doktora söylemelisiniz. İkinci kere hekim, serumu yavaş yavaş yapar, serum hastalığının önüne geçer.

— Ben şimdiye kadar hiç olmadım.

— İyi. Acele etme.

Şırıngaya serumu çekmiştim.

— Oh! Hiç acımadı efendim.

— Acımaz, aşılar ve serum can kurtardığından onlardan korkmamalıdır.

Dr. Kâmuran ŞENOL

Bir Pantolonun Meraklı Öyküsü

Derleyen :

S. Türkis **NOYAN**

HER ulusun kendine göre özel bir kıyafeti vardır. Bu kıyafet, o ülkenin doğal şartlarına, iklimine, insanlarının yaşayış tarzına ve geleneklerine uygun özellikler gösterir. Eskimoların içi kürklü, kapuşonlu ceketlerini ve buna karşılık Siamlıların «Sarong», Hintlilerin «Sari» dedikleri ve sadece vücuda dolanan bir bez parçasından ibaret olan Güney Asya ülkelerinin kıyafetlerini bir gözönüne getirin... Aynı şekilde biz Türklerin ulusal kıyafetleri de, örneğin İskandinav ülkelerinin ulusal kıyafetlerinden çok farklıdır.

Fakat şu son yıllarda, ayrı ayrı ülkelerden çeşit çeşit insanların bir tek giyim eşyası üzerinde fikir ve zevk birliğine ulaştıkları görülüyor... Herkes tarafından «Blucin» (Blue Jean) diye anılan ve özellikle gençlerin sağlamlığı ve rahatlığı yüzünden pek sevdiği bu kaba ve dar pantolonlara artık Güney Afrikadan Sibiryaya, Meksikadan Japonyaya, Riviera sahillerinden Kanadaya kadar her ülkede rastlamak kabil. Kadın, erkek, zengin, fakir, talebe, işçi, köylü, sporcu, hepsi Blucin giyiyorlar ve onu maden ocaklarında çalışanların ayağında olduğu gibi, sayfiye yerlerinde dinlenenlerin ve eğlenenlerin de üzerinde görüyoruz. İşte şimdi size, dünyanın en tanınmış pantolonları olan Blucin'in hikâyesini anlatacağım.

1850 senesinde Kaliforniyada San Fransisko rıhtımına yanaşan bir gemiden genç bir adam indi. Bir elinde öteberisini koymuş olduğu küçük bir bavul, öbür koltuğunun altında da büyük bir top yelkenbezi taşıyordu. Genç adam rıhtımda ne yapacağını ve nereye gideceğini bilmez bir halde etrafına bakınırken orada dolaşan adamlardan biri yanına yaklaştı.

«Merhaba delikanlı,» dedi. «Buranın yabancısısın galiba. Sana bir yardımda bulunabilir miyim?»

Genç yolcu kendisiyle ilgilenen birisini bulduğuna sevinmişti.

«Teşekkür ederim. Gerçekten buranın yabancısıyım. İnsan hiç bilmediği bir yere gelince ilk anda şaşkına dönüyor,» diye cevap verdi. Az sonra birbirleriyle ahbab olmuşlardı. Genç adam «Adım Levi Strauss'tur» diye kendini tanıttı. «Ailem Almanyadan Amerikaya göç etmişti. Fakat New York'ta bir türlü iyi bir iş bulamadık, fakirlikten kurtulamadık. Ben de Kaliforniyada altın bulunduğunu duyunca

buraya gelip altın aramağa karar verdim. Belki böylece durumumuzu düzeltebilirim.»

«Peki iyi ama, bu koltuğunda taşıdığın yelken bezini ne yapacaksın?»

«Onu satmayı düşünüyorum. Herhalde çadır kurmak ve üstü açık yük arabalarına tente yapmak için işe yarar. Bunun satışından kazandığım para ile de altın buluncaya kadar geçimimi sağlarım.»

Levinin yeni arkadaşı bunu duyunca bir kahkaha kopardı. «Bu çadır bezinin getirdiği kârla sen geçinemezsin oğlum» dedi. «Keşke bir düzine sağlam pantolon getirseydin. Onları kapışa kapışa alırlardı. Burda en çok harcanan şey pantolon...»

Levi bu sözlere şaşırmıştı. «Pantolon mu?» diye sordu.

Adam sözüne devamla: «Elbette, ya!» dedi. «Dağda taşta sürten altın arayıcılarına hiç pantolon dayanmıyor. Hemen dizleri, arkası deliniveriyor. Ne kadar yamasalar, dikseler, boşuna, birkaç gün sonra gene her tarafları yırtık içinde kalıyor. Keşke kabil olsa da demirden pantolon yapılsa.» Birden Levinin aklına bir fikir geldi. «Öyleyse bu yelken bezinden pantolon diktirip satayım. Bu kumaş öyle kolay kolay paralanmaz» dedi.

Hemen rıhtım boyunda rastladığı ilk terzi dükkânına girdi ve bir top yelken bezini tezgâhın üzerine fırlattı. Terziye: «Bana bu kumaştan dikebildiğin kadar pantolon dikeceksin. Ama kumaşı idareli kullan, ne kadar çok pantolon çıkarabilirsen sana o kadar bol para veririm» dedi.

Terzi bu kadar kalın kumaştan hiç pantolon dikmemişti ama, kendisine böyle önemli bir sipariş veren yeni müşterisini geri çevirmek istemedi. Hemen işe başladı. Kumaş fazla sarfolmasın diye de pantolon paçalarını daracık yaptı. Kısa zamanda pantolonlar hazırdı. Levi ilk pantolonu kendisine bu fikri veren arkadaşına sattı, o da yeni pantolonunu herkese gösterip sağlamlığını, rahatlığını övdü, bütün şehirde onun reklâmını yaptı. Çok geçmeden Levi bütün malını iyi bir kârla satmıştı. Çiftçiler, rençberler, kovboylar, altın arayıcıları, işçiler bu ucuz, sağlam ve kullanışlı pantolonları âdeta kapışıyorlardı. Levi pantolon satmanın, altın arayıcılığından çok daha rahat ve güvenli bir iş olduğunu, üstelik iyi de kâr bıraktığını anlayınca San Fransiskoda bir dükkân açmaya karar verdi.

Günün birinde Levinin dükkânına bir müşteri geldi ve öfkeyle: «Şu pantolonların ceplerinin sökülmemesi için bir çare bulamıyor musunuz?» diye bağırdı. «İşim icabı ceplerime bir sürü öteberi doldurmak zorunda olduğumdan her gün dikişleri sökülüyor. En sağlam iplik bile dayanmıyor.»

Pantolonları diken terzinin birden aklına bir çare geldi. Yakında bulunan bir demirciye giderek pantolona yeni takılmış olan ceplerin kenarlarını birer perçin çivisi ile tutturmasını istedi. Bundan böyle de bütün pantolonların ceplerini perçin çivileriyle sağlamlaştırdılar ve

EVET Mİ HAYIR MI?

	Evet	Hayır
1. **Yarasalar kör müdür?**		
2. **Çıngıraklı yılanın yaşını kuyruğundaki çıngırak halkalarını sayarak söylemek mümkün müdür?**	.....	.....
3. **Yeryüzünde dişleri olan kuş var mıdır?**	.....	.....
4. **Kediler karanlıkta görür mü?**	.....	.....
5. **Kurbağaya dokunanlarda siğil çıkar mı?**	.....	.....

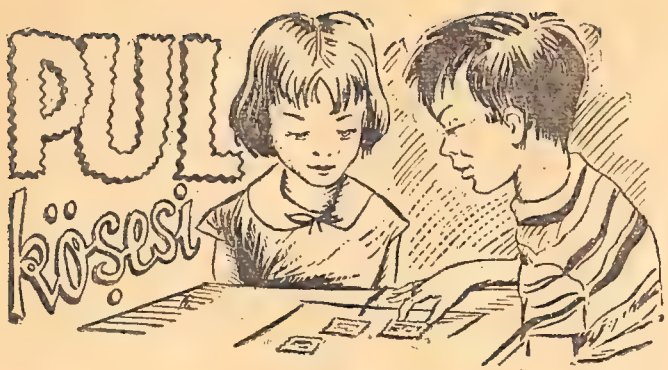

Hazırlayan : Arman Atuf KANSU

SEVGİLİ okuyucular, üç sayıdır çeşitli pullardan söz açtık. Öyle umarız ki içinizden bazıları pul toplamaya başlamışlardır bile. Belki de çoktan beri pul toplayanlarınız, pul severleriniz vardır aranızda.

Size bu yazımızla pulculuk ve pul toplama üzerinde bazı bilgiler vereceğiz.

PUL İLE İLGİLİ BİRKAÇ TERİM

Damgasız pul. Genel olarak arkası zamklı, hiçbir yere yapıştırılmamış pullardır. Zarf üzerine yapıştırılmış, fakat postada damgalanmamış pullar da vardır; ama bunlar gene de kullanılmış pul sayılır.

Damgalı pul. Zarf üzerine veya herhangi bir kâğıda yapıştırılmış ve posta damgası yemiş pulların tümüne bu ad verilir.

Anma serisi. Bir olayı, ünlü bir kişiyi anmak için çıkartılan pul serileridir (Türk Pulunun 100. Yılı, Atatürk'ün Ölümünün 20. Yılı serileri gibi).

Sürekli posta pulu. Tükeninceye kadar kullanılan ve posta ücretlerinin çeşitli derecelerini karşılamak için çeşitli değerleri olan seriler sürekli veya normal posta pulu serileridir.

Artılı seriler. 1958 yılından bu yana Türk PTT İdaresi artılı seriler çıkartmaya başlamıştır. Pulların üzerindeki esas fiyat posta ücretini gösterir (40+5 deki 40 krş gibi); geri kalan fiyat da Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumlarının payıdır. Bu bakımdan mektuplarımızda daha çok artılı pullar kullanmalıyız ki, bu pullar yoluyla her iki kuruma yardım etmiş olalım. Aynı zamanda artılı pullarda, hele yabancı ülkelerde, çocukların seveceği konulara yer verilir (çiçek, hayvan, kelebek, masal gibi).

PULLARI NASIL TOPLAYALIM?

Pul toplarken her şeyden önce pulların zımbalarının, tırtıllarının tam olmasına, hiçbir şekilde pulların üzerinde kir olmamasına ve pullarda bir kırıklık bulunmamasına dikkat etmemiz gerekir. Damgasız pulların da ayrıca zamkının bozulmamış olmasına dikkat edilir. Pul albümü bakılırken, pullar ortada dururken yüksek sesle konuşmak, gülmek doğru değildir. Çünkü ağzımızdan çıkacak en ufak bir tükürük pulumuzu bozar, onun yapışmasına sebep olur. Damgalı, damgasız bütün pullarınızı pul maşası ile tutmaya alışın, hele nemli ellerle pullarınızı hiç tutmayın.

Zarfa yapıştırılmış damgalı pulları yerinden sakın çekerek sökmeyin. Pullarınızı temizlemek için bir bardak veya ufak bir tabağı bu iş için ayırınız. Bunun içine ılık, temiz su koyunuz. Zarflardan kesilmiş pullarınızı bu suyun içine koyup zamkını bırakarak kâğıttan ayrılmasını bekleyiniz. Pulları suyun içinde biraz çalkaladıktan sonra zamklı yanının suyunu süzüp bir kurutma kâğıdına resimli yanından yatırınız. Pulun ıslaklığı geçince kalın bir kitabın sayfaları arasına koyup bir gün orada bırakınız.

PULLARIMIZI NASIL SAKLAYALIM?

Damgalı ve damgasız pullarımızı seri seri ayırarak ya pulcularda satılan pul zarflarında, yahut ufak kutlama zarflarında veyahut da özel pul albümlerinde saklamak gerekir. Biz şimdi size burada kendinizin yapabile-

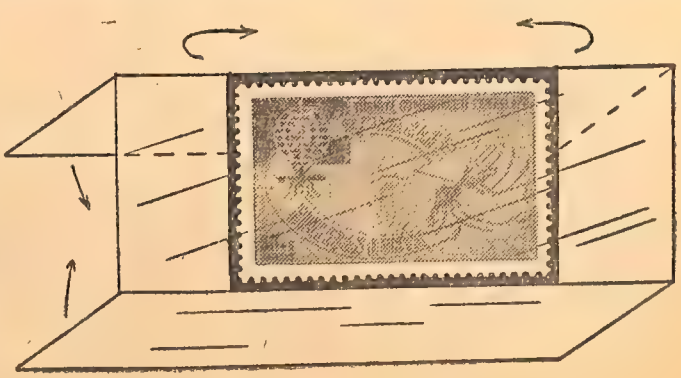

ceğiniz bir pul albümü örneği vereceğiz.

Boyu 26 cm, eni 19 cm olan ince bir karton veya resim kâğıdı alalım. Kâğıdın boyundan, soldan 1,5 cm; eninden, yukarıdan 3 cm boşluk bırakarak kenarlara paralel, kurşun kalemle hafifçe çizgi çekelim. Bu bizim için ilerde yapacağımız bütün sayfalar için bir örnek olacaktır.

Biz şimdi yılbaşından Nisan sonuna kadar çıkan pulları yerleştirmek üzere sayfamızı düzenleyelim:

Verdiğimiz resimden de göreceğiniz gibi yukarıya çizdiğimiz çizgiden aşağıya b=4 cm uzaklıkta paralel bir çizgi çekelim. Bu çizgi üzerinde a=3 cm+b+b+b uzaklıklarını işaretleyelim. Bu yerlerden yukarıya dikmeler çıkarsak 4 tane dik dörtgen yapmış oluruz. Arada 0,5 cm. açıklık bıraktıktan sonra yeniden a=3 cm aralıkla paralel iki çizgi çekelim. Bunun üzerinde de b=4 cm + b + b + b uzaklıklarını belirtelim, bunlardan da dikmeler çıkarsak 4 dik dörtgen daha yapmış oluruz. Bu kutuları temiz olarak mürekkepli kalemle çizelim ve en üst başa 1962/63 ANKARA RESİMLİ SÜREKLİ POSTA PULU SERİSİ yazalım. Soldan başlıyarak bu kutulara, sırayla, 1962 yılı sonunda çıkmağa başlayan ve 1963 de tamamlanacak olan bu serinin pullarını yerleştireceğiz: 1 krş. = Julianus Sütunu, 5 krş. = Etnoğrafya Müzesi, 10 krş. = Kale, 30 krş., 50 krş. = Anıt Kabir, 60 krş., 100 krş., 150 krş.

Son çizdiğimiz kutulardan 1 cm uzaklıkta b = 4 cm aralıkla iki paralel çizgi çizelim ve a=3cm+a+a+a uzaklıklarını belirterek dört dik dörtgen yapalım. Bu kutuların üzerine de 1963 TÜRK PULUNUN 100. YILI ANMA SERİSİ yazalım. Buralara da 13 Ocak 1963 de çıkan bu serinin 10 krş., 30 krş., 40 krş. ve 75 krş. değerlilerini

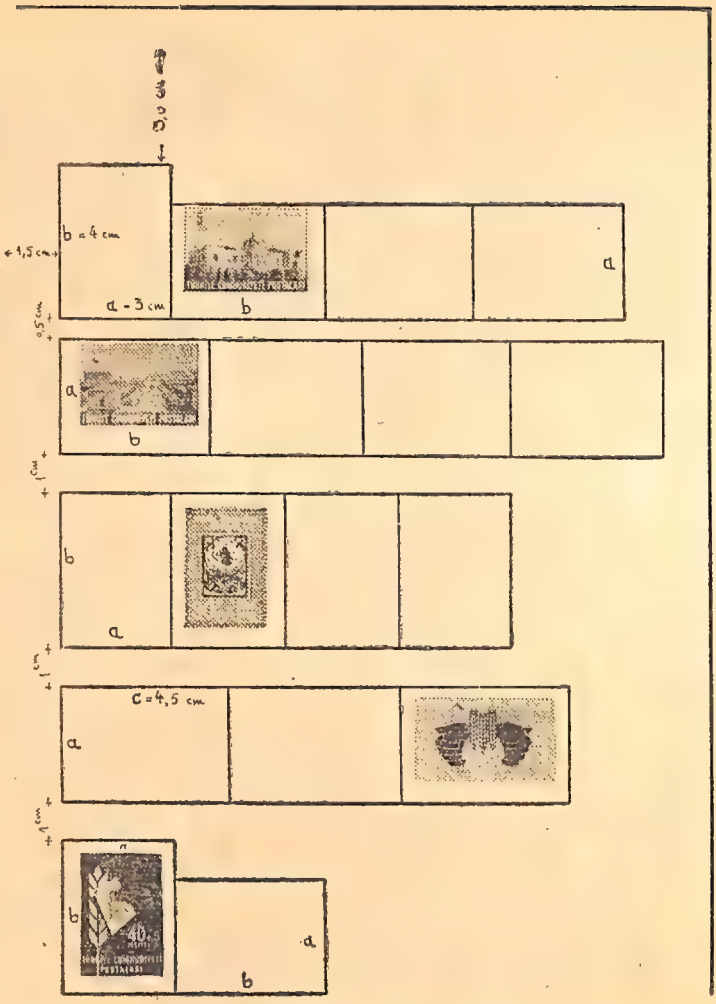

sırasiyle yerleştireceksiniz.

Gene 1 cm aralık vererek a=3 cm aralıkla iki paralel daha çizip bunu da c=4,5 cm+c+c olarak 3 dik dörtgene ayıralım. Üst tarafa 1963 DÜNYA AÇLIKLA SAVAŞ HAFTASI ANMA SERİSİ Yazalım ve kutuların içersinde de 21 Mart 1963 de çıkan pulların 30 krş., 40 krş. ve 75 krş. değerlerini koyalım.

Yeniden 1 cm aralık verip b=4 cm eninde paralel çizdikten sonra a=3 cm+b=4 cm aralığında iki dik dörtgen yapalım, kutuların üzerine 1963 GENEL TARIM SAYIMI ARTILI ANMA SERİSİ yazalım. Kutulara da 14 Nisan 1963 de çıkan pulların 40+5 krş. ve 60+5 krş. değerlerini koyalım.

Bu albüme ya yalnızca damgasız veya sadece damgalı pullarımızı koyacağız. Damgasız veya damgalı olsun pullarımızın arkasına kalınca bir kâğıt veya siyah elişi kâğıdı koyup, yapıştırmadan ve pulların tırtılları hiç zedelenmeden kâğıdı kesin ve pulu bu kâğıtla birlikte, öbür sayfadaki resimde gösterdiğimiz gibi, jelâtin kâğıdına sarıp bu kutuların içersine yapıştırın.

İşte size güzel bir pul albümü; 3-4 ayda bir size böyle örnek sayfa vereceğiz. 1963 yılından başlayarak Türk pullarını düzenli bir şekilde toplamış olursunuz.

Nejat Amca'nın Çiftliği

Oğul Arıları

METİNLE Jale sabahın erken saatlerinde kuşların cıvıltısı ile uyanıp pencereye koştular. Çiftliğin gerisindeki tepelerin arkasından güneş yükseldiğinde gökyüzüne serpili olan saçak saçak bulutların kızıllığı sönmek üzereydi. Ortalıkta hafif bir sis vardı ve çayırlarda binbir çiğ damlası ışıl ışıl parlıyordu. Metin ve Jale üzerlerine birer hırka alıp balkona çıktılar, derin derin soluyarak tertemiz havayı ciğerlerine doldurdular. Kendilerini dinlenmiş ve diri hissediyorlardı. Onlar daha etrafı seyrederken, ansızın bahçenin bir köşesinde bir patırdı koptu. Çocuklar önce ne olduğunu anlamadılar. Sonra bu gürültünün, bir sürü ördeğin hep bir ağızdan bağırışmalarından ileri geldiğini farkettiler. Çok geçmeden de kümeslerin bulunduğu tarafta bir kaynaşma oldu ve kümesin kapısı açılarak ördekler sıra halinde, çiftliğin bir kenarından akıp geçmekte olan dereye akın etmeğe başladılar. Arada bir de horozun gür sesiyle öttüğü duyuluyordu. Artık çiftlikte sabah faaliyeti iyice başlamıştı.

Nejat amca: «Günaydın çocuklar! Bu ne erkencilik böyle?» diye onları selâmladı. Metin: «Biz buraya keyif etmeye gelmedik, Nejat amca. Sana işlerinde yardım etmek istiyoruz.» dedi. Jale de: «Elbette. Bize birer görev ver de sana faydalı olalım.» diye ilâve etti. Nejat amca gülerek: «Pek iyi, pek iyi. Haydi şimdi kahvaltınızı edin, sonra hep birlikte iş başı yaparız.» dedi.

Çocuklar daha son lokmalarını bitirmemişlerdi ki, birden kapı vuruldu ve Nejat am-

canın yardımcısı Recep ağa içeri girdi. «Beyefendi, 7 numaralı kovanın önünde pek fazla arı uçuşuyor. Acaba bir şey mi oldu? Bir bakıverin,» dedi. Nejat amca: «Şimdi geliyorum» diyerek yerinden doğruldu. «Zannedersem 7 numaralı kovan oğul veriyor. Hava epey zamandır iyi gittiğinden zaten bunu bekliyordum. Haydi çocuklar, siz de benimle gelin. Hem bana yardım edersiniz hem de ilgi çekici bir olay görmüş olursunuz.»

7 numaralı kovanın önünde gerçekten yüzlerce arı vızır vızır uçuşuyor, kara bir bulut meydana getiriyorlardı. Bu bulut gittikçe yoğunlaşıyor, büyüyor, korkunç bir hal alıyordu. Jale: «Ne oluyor amca? Arılar savaşa mı hazırlanıyorlar?» diye sordu. Nejat amca: «Hayır yavrum,» diye cevap verdi. «Sen görünüşe bakma. Onların hiç bir kötü niyeti yok. Sadece baharda yeni yavruların çıkmasiyle çoğalan arıların bir kısmı eski kovanlarından ayrılıp kendilerine yeni bir yuva aramağa hazırlanıyorlar. Az sonra onlar ya bir ağaç dalına veya bir saçak altına konup orada toplanacaklar. Bakın bu olayı anlamanız için sizlere arıların hayatından biraz bahsedeyim. Biliyorsunuz ki her arı kovanı büyük bir aile veya küçük bir devlet gibidir. 40.000 - 80.000 arı, başlarında «arı beyi» veya «kıraliçe» dediğimiz başkanları ile birlikte düzenli bir toplum halinde yaşarlar. Aralarında kesin ve şaşmaz bir iş bölümü vardır. Her kovanda üç çeşit arı bulunur. Başkan olan kıraliçe her kovanda tektir ve dölün tükenmemesini sağlar yani yumurtlamakla görevlidir. Diğer arılara kıyasla daha ince uzun bir gövdesi vardır ve günde aşağı yukarı 1500 yumurta yapar. Senede ancak bir defa kovandan dışarıya çıkar, o da baharda erkek arılarla birlikte «Düğün uçuşu» nu yapmak içindir. Erkek arıların da zaten bütün görevi kıraliçeye bu düğün uçuşunda eşlik etmekten ibarettir. Onları sadece baharda kovanlarda görebilirsiniz. Koyu renk, irice, hantal vücutlu, ağır hareketleri olan arılardır. Erkek arılar ne bal toplamasını becerirler ne yavru beslemesini. Hattâ kendilerini ve kovanlarını korumağa yarıyacak zehirli bir iğneleri bile yoktur. Düğün uçuşundan bir süre sonra bu arılar faydasız, tembel ve obur varlıklar olduklarından öldürülüp kovandan dışarı atılırlar. Kovandaki bütün işleri, aslında dişi olmakla beraber yumurtalıkları körleşmiş olan işçi arılar yaparlar. Bal toplamak, kovanı temiz tutmak, yavruları beslemek, düşmanlarla savaşmak hep onların görevleridir. İşte kovandaki hayat böyle sürüp giderken, baharda yeni yetişen yavrular arasında genç bir kıraliçe bulunursa, o zaman kovanın eski kıraliçesi, etrafına topladığı arıların bir kısmı ile birlikte kendine yeni bir yuva aramağa çıkar ve eski kovanı gençlere bırakır. İşte şimdi gördüğünüz olay da bundan ibarettir. Arıcılar da buna «Oğul vermek» derler.

Bu arada kovanların önünde arıların meydana getirdikleri kara bulut meyva ağaçları yönünde ilerlemeğe başladı. Nejat amca: «Aman çocuklar arıların nereye konacaklarına iyi dikkat edin, oğulu kaçırmıyalım,» dedi. Hep birlikte arıların peşinden gittiler. Biraz sonra arı bulutu kayısı ağaçlarının arasında toplandı, burada bir süre oyalandı ve nihayet alçaklarda bulunan düzgün bir dalın etrafında birikmeğe başladı. Önce dala birkaç tane arı kondu, bunların üzerine başkaları bindi, böylece dalın etrafını kapladılar. Aradan birkaç dakika geçmemişti ki, binlerce arıdan ibaret, kara üzüm salkımına benzeyen koskoca bir hevenk daldan aşağıya sarkıyordu. Çocuklar meraklı gözlerle bu olayı izlemişlerdi. Nejat amca: «İşte şimdi bu oğulu yeni bir kovana yerleştirebilirim,» dedi.

Biraz sonra Nejat amca başına geniş kenarlı bir hasır şapka geçirdi ve bunun üzerine de yüzünü arılara karşı koruyacak şekilde bir tül örttü. Böylece maskelenmiş olarak işe başladı. Kayısı ağacının dalından sarkan arı hevenginin altına yüksekçe bir masa ve bunun üzerine de bir yanı ince bir tel örgü ile kapatılmış kapaklı bir tahta sandık yerleştirdi.

Arıların meydana getirdiği salkım, kapağı açık duran sandığın içine sarkmakta idi. Nejat amca elinde tuttuğu bir su püskürgeci ile arıların üzerine ince bir yağmur gibi su püskürttü ve onların biribirlerine daha da sokularak sinmelerini sağladı. Artık sıra işlemin en önemli kısmına gelmişti. Nejat amca kayısı ağacının dalını birden tutup hızla sarstı. Salkım halindeki arılar olgun bir meyva gibi altlarında açık duran sandığın içine düştüler. Onlar daha ne olduklarını anlayamadan Nejat amca sandığın kapağını kapadı ve böylece oğul, yeni kovana yerleştirilmek üzere yakalanmış oldu.

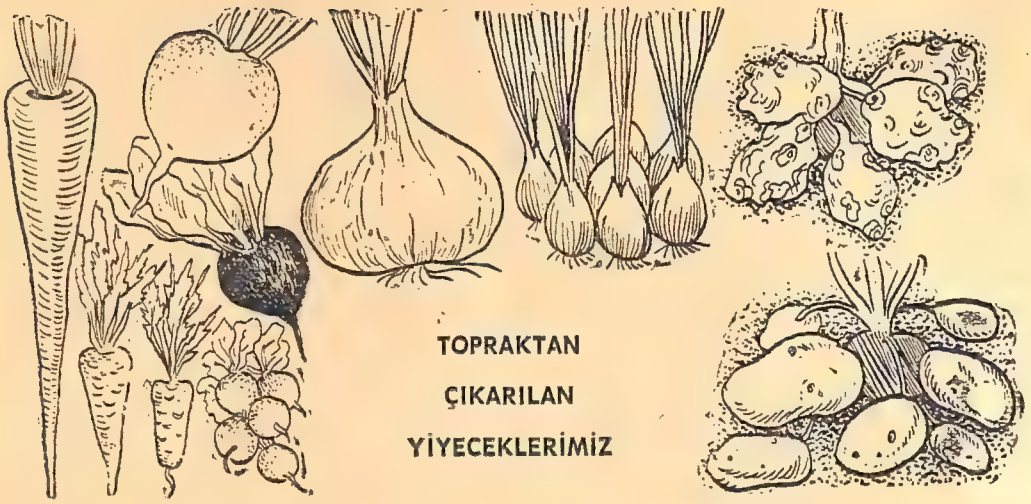

TOPRAKTAN ÇIKARILAN YİYECEKLERİMİZ

AYŞE bir gün önce öğle yemeğinde pirinç pilâvı yemişti. Annesi «yarın sana patates pişireceğim» diye söz verdiği halde ertesi gün önüne gene pilâv çıkınca suratını astı; söylendi:

«Anneciğim her gün pilâv mı yiyeceğiz?»

«Kızım,» dedi annesi. «Bu kadar çabuk usanma! Düşün ki, yeryüzünde günde bir defa değil üç defa pirinçle karnını doyuranlar var. Üstelik böyle senin gibi burun kıvırmıyorlar, seve seve yiyorlar. Biliyorsun bu yıl kış çok soğuk oldu. Patatesler donmuş. Taze patates de pek bol değil. Alamadım onun için.»

Ayşe'nin en çok sevdiği yemek olan patatesin özelliklerine geçmeden önce, bitkilerin kök denilen toprak altındaki kısımlarına ve topraktan çıkardığımız yiyeceklere şöyle bir göz atalım.

Kök deyince akla bitkiyi toprağa bağlıyan minik damarlar gelir. Tabiattaki bitkilerin kökleri birbirine benzemez, çeşit çeşittirler. Bazı bitkilerin, özellikle otların kökü toprakta bir ağ meydana getirir. Böylece kumlu toprakların dağılmasına engel olur.

Kökler bitkilerin kan damarları gibidir. Yaşamaları için gerekli suyu ve suda erimiş maden tuzlarını topraktan emerler. Kış gelince, bazı ağaçlarla uzun ömürlü bitkiler yapraklarını dökerler. Toprak üstündeki kısımlarında hiçbir canlılık belirtisi kalmaz. Ama ilkbaharda tekrar canlanabilmek için gerekli nişastayı ve şekeri köklerinde depo ederler. Kökleri kalın ve etli bitkilerde bu depoları kolaylıkla görebilirsiniz.

Bitkilerin insanlar için en yararlı kısımları elbette tohumları ve meyvalarıdır. Tohumlarda yeni yetişecek bitkileri besliyen birçok maddeler bulunur. Bu yüzden fasulye, bakla ve bezelyenin besi değeri yüksektir. Ama insanlar ve öbür canlılar bitkilerin köklerinde, gövdelerinde sakladıkları nişastadan, şekerden de büyük ölçüde yararlanırlar. Sakın hemen yaşlı ağaç kütüklerinden yapılmış yemekler getirmeyin gözlerinizin önüne. Köklerinden faydalandığımız bitkilerin çoğu bir yıllıktır. Öyle uzun süre toprakta kalıp odunlaşmaya bırakılmazlar.

Yukarda, resmin sağ köşesindeki kökler size hiç de yabancı gelmiyor değil mi? Öyle ya havuç, turp, kırmızı turp sofralarımızı sık sık süsliyen yiyeceklerdir. Bu kökler yüzyıllardanberi insanların besinleri arasında yer almaktadır. Hele, eski devirlerde, kışın yiyecek kıtlığı başgösterince toprakta bol bol bulunan bu köklerin insanlara büyük yardımı dokunurdu.

Bugün de hayvancılık bölgelerinde otun ve arpanın yanısıra bol bol şalgam verilir hayvanlara.

Günümüzden iki yüz yıl öncesine kadar şeker pancarı dediğimiz kökten şeker çıkarılabileceği bilinmiyordu. Bunun yerine, Güney Afrika, Hindistan ve diğer sıcak ülkelerde yetişen şekerkamışından faydalanılıyordu. Bu yüzden, kalori yapan besinlerin başında gelen şeker, herkesin bulamıyacağı, pahalı bir yiyecekti.

Şeker pancarı ılıman ülkelerde yetiştiğinden o eski durum da böylece tarihe karıştı.

Resmin ortasında, yine topraktan çıkarılan besinlerimizden bir kaçını daha görüyorsunuz. Belki görünüş bakımından öbürlerinden pek farkları yok ama gerçekte çok değişik bitkiler bunlar. Köke benzedikleri, toprak altında yetiştikleri halde bunlar kök değil gövdedir. Soğan, sarmısak başları, toprak altında gelişmiş, besin deposu gövdelerden başka birşey değildir. Soğanda gövde bir tabla halindedir. (Köklerin hemen üstündeki düz kısım) Etrafını etli yapraklar sarmıştır.

Şimdi de yine aynı resmin sağ köşesine bir göz atalım. Burada da yer elması ve patatesin toprak altındaki durumlarını görüyorsunuz. Yer elması ve patates de gövdedir ama bazı bakımlardan soğan ve sarmısak yumrularından ayrılırlar. Bunlarda yumru soğanda olduğu gibi gövdenin irileşmesiyle meydana gelmez. Gövdeden ayrıca yumrular çıkar. Patates veya yer elması yumrularını elinize alıp incelerseniz, üstlerinde «göz» denilen bir takım çukurların bulunduğunu farkedersiniz. Bu gözlerin içinde birer filizcik bulunur. Bu filiz, yumru toprağa girince hemen yeşererek yeni bir bitki meydana getirir.

Amerikanın keşfinden önce, patates bilinmiyordu. Patatesin anayurdu kuzey Amerikadır. Daha sonra, oradan yeryüzünün dört bucağına yayılmış ve insanların belli başlı yiyecekleri arasına girmiştir.

İçinizde patatesi tanımıyan yoktur. Çevrelerinde veya evlerinde patates ekimi yapılanlar, bitkinin nasıl yetiştiğini de bilirler. Patates ılık ve nemli yerleri sever. Ülkemizin Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri patates ekimine elverişlidir. Ayrıca İzmit, Adapazarı, Ödemiş ve Tekirdağda da bol bol patates ekilir.

Patates yumrularının iyi gelişebilmesi için toprağın kumlu, kabarık, yumuşak ve iyi gübrelenmiş olması gerekir.

Ekim zamanı ilkbahardır. Şubat ayından itibaren yumrular dikilmeğe başlanır. Çok geçmeden gözlerden koyu yeşil yapraklar fışkırır. Büyürken iki üç defa çapalanmak ister. Böylece hem zararlı otlar ayıklanır hem de yumrular iyi gelişir.

Çiçekleri beyaz, mor veya kırmızı renktedir. Daha sonra bunlar dökülür, yerlerinde kiraz iriliğinde yeşil meyvalar belirir. Bu meyvalar zehirlidir. İçleri tohum doludur. Ama patates tohumdan değil yumrudan üretilir.

Yumrular nişasta bakımından çok zengindir. Öyle ki Birinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'da ekmeğin yerini tutmuştur. Sofralarımızda patatesten yapılmış yemekler sık sık yer alır. Ayrıca haşlanmışını sevenler de pek çoktur.

Patates, endüstride de önemli yeri olan bir bitkidir. Nişasta ve ispirto elde edilir. Küspesi de hayvanlara verilir.

Bakalım bugün akşam yemeğinde pilâv mı yiyeceksiniz yoksa patates mi?

KÂĞIT NEDEN YAPILIR?

Uygar dünyanın belli başlı ihtiyaç maddelerinden bir olan kâğıdın büyük bir kısmı ormanlardan elde edilir. Hepiniz kâğıdın ağaçta yetişmediğini bilirsiniz tabii. Ormanlardan kesilen ağaçlar, kâğıt fabrikalarında işlenerek bildiğimiz kâğıt halini alır.

Kocaman kocaman kütükler incecik kar gibi beyaz kâğıt olabilmek için bir sürü işlemlerden geçer. İlkin üstlerindeki kabuklar soyulur, sonra bıçkı makinalarında küçük küçük kesildikten sonra dev kazanlara doldurulur. Kuvvetli kimyasal maddelerle birlikte odun yumuşayıp pelte halini alıncaya kadar karıştırılır ve kaynatılır. Böylece elde edilen kâğıt hamuru dev silindirler arasından geçirilerek hem kurutulur hem de ince tabakalar haline getirilir. Sonra bu tabakalar beyazlatılır.

Yazılarınızı yazdığınız kâğıtların bir kısmının hamuruna kırpılmış paçavra da katılmıştır. Paçavra kâğıda sağlamlık ve düzgünlük verir. Eskiciye sattığımız, eski elbiseler, çöplüğe attığımız paçavraların çoğu kâğıt fabrikalarına gider. Sonra da karşınıza bembeyaz, incecik kâğıt olarak çıkar.

Kervan Kekliği

Yazan :

Zerrin **YAŞAR**

Çiftlikteki dut ağacının altında, hep beraber oturmuş radyo dinliyorduk.

Birara gözüm, kesik kesik hırlayan Bello'ya takıldı. Bu, iri bir kurt köpeği idi. Gözleri havadaydı. Birden sıçradı ve sahile doğru koşmağa başladı. Gidişi hepimizin dikkatini çekmişti. Biz de meraklanıp peşine düştük. Oraya varınca Bello'nun neye hırladığını anladık.

Bu, Fırat nehrinin üstünde akıntıya kapılmış gİden bir kuştu. Bir yılgın dalına tutunmuştu. Tepesinde annesi durmadan dönüyor ve çığlıklar atıyordu.

Yüksel amcam, hemen suya atıldı ve kuşa doğru yüzmeğe başladı. Onu aldı ve tekrar yanımıza geldi.

Çoban Fevzi, bu kuşun kervan kekliği yavrusu olduğunu söyledi. İri güzel gözleri, bize korku ile bakıyordu. Uzun gagası ve ayakları, siyahlı beyazlı tüyleri vardı. Çok hoşumuza gitti. Kucağıma aldım, ıslak tüylerini okşadım. Kalbi küt küt çarpıyordu.

Annesi üstümüzde uçmasına devam ediyordu. Yavruya da acıyorduk. Bırakmıya karar verdik. Ama yuvasının nerede olduğunu bilmiyorduk. Oraları iyi tanıyan Çoban Fevzi, «Bunlar yuvalarını adanın üst tarafındaki kayalıklarda kurarlar» dedi.

Kardeşimle ben, adanın ucundaki kayalıkların bulunduğu yere gittik. Biraz evvel havada dönen kuş da, bizimle beraber gelmişti. Yavruyu bıraktık, uçamıyordu. Önce yere çöktü, hiç kıpırdanmadı, etrafına dikkatle baktı. Sonra birden sıçradı, hızla koşmağa başladı. Kısa bir sürede, annesiyle birlikte kayaların arkasında kayboldular.

Yavru annesine kavuşmuştu, yuvalarına gidiyorlardı.

GÜVERCİNLER

Güvercinler
Denizin kenarında
Kumların üstünde
Kırmızı gözleriyle
Dalgalara bakıyordu.
Dalgalar yürüyünce
Güvercinler uçuşuyordu.
İncecik kırmızı ayaklarını
Suya sokuyordu güvercinler.

Mine AYDIN

★

İLKBAHAR

Kucak kucak çiçeklerle
Cıvıldaşan kuşlarla
Meleşen kuzularla
İşte geliyor ilkbahar

Güneş altın top gibi
Mavi gök atlas gibi
Kırlar yeşil halı gibi
İşte geliyor ilkbahar.

Berrin KÜRER

★

YARAMAZ ÖRDEK

Bacağından ısırdı çocuğun,
Sahibi yakaladı onu
Kulağından tutup
Bir güzel dövdü.
Bizim paytak kardeş
Artık akıllandı
Bir daha
Yaramazlık yapmadı.

Emel YANAR

Küçük Kırmızı Balık

Çev. Neclâ SEYHUN

İŞTE sudan deli gibi korkan, boğulmamak için yerinden kıpırdamaya cesaret edemeyen bir küçük kırmızı balığın gerçek hikâyesi.

Şaşkına dönen anne babası ne yapacaklarını bilemiyorlardı. Oğulları gitgide kuvvetten düşüyordu. Yüzgeçleri hareketsizlikten âdeta ağrıyordu. Havuzun ortasında sırtını bir taşa dayayıp duruyor, hiç suyu olmayan bir memleket hayal ediyordu. Onun bu dertli halini görmek insanın içine dokunuyordu. Böyle bir korku ile hareketsizleşmiş bir balık da her zaman görülür şey değildi ki!

Baba balık çok zaman: «Ne yapabiliriz?» diye mırıldanıyordu. Oğluna suyun balıklar için pek tabiî bir şey olduğunu göstermeye boşuna çalışmıştı. Hiç değilse biraz kıpırdamalı, birkaç kulaç atmayı denemeli idi. Ama küçük balık sadece kuyruğunun «hayır» mânasına gelen bir hareketi ile cevap veriyor, yapıştığı taştan ayrılmaya hiç yanaşmıyordu.

Baba balık bazan kendini kaybediyor: «İyi ama» diye isyan ediyordu, «bütün ömrün böyle mi geçecek?»

«Elden ne gelir,» diyordu annesi. «Oğlumuz normal bir çocuk değil ki!»

Küçük balığın hayali onu yaşadığı dünyadan çok uzaklara sürüklüyordu. Bir başka hayat tasavvur etmeye çalışıyordu. Bu hayat suyun üzerinde başlıyacaktı. Kısa bir süre sonra başka hiç bir şey düşünemez oldu. Bu hayalî âleme doğru çekildiğini hissediyor, bütün mutluluğu bu bilinmedik dünyada bulacağına inanıyordu.

Bir gün muzibin birinin eğlenmek için oltasını havuza atacağı tuttu. Tehlikeden habersiz birkaç balık oltaya yakalandılar. Muzip çocuk, onları bir an elinde tuttuktan sonra gene suya atıyordu.

Küçük kırmızı balık bu olayı uzaktan önce merakla sonra heyecanla takibetti. Bu onun için yepyeni bir şeydi. Arkadaşlarının birbiri arkasına âdeta canlı gibi görünen bir şeyin ucuna takıldıklarını gördü. Oltaya takılan balıklar kurtulmaya çabalıyor, ama başaramıyorlardı. Acayip bir dans yapar gibi çeşitli yönlere atılıyor, sonra bir başka dünyaya doğru gözden kayboluyorlardı. Küçük kırmızı balık onları bir zaman sakin sakin seyretti. Sonra gözleri parlıyarak: «Nihayet,» diye mırıldandı. «Nihayet ötede neler olup bittiğini görebileceğim.

(Devamı S. 50 de)

Kahvenin Hikâyesi

BUGÜN yeryüzünde en çok kahve üreten ülke Brezilyadır. En çok kahve kullanan ülke ise Birleşik Amerika.

İçtiğimiz kahve, kahve ağacından elde edilen çekirdeklerle çeşitli şekillerde hazırlanır. İnsanlar kahveyi çok eski devirlerden beri tanımaktadırlar. Kahve ağacının ilk defa M. S. 600 yıllarında bir afrika ülkesinde yani ya Arabistan ya da Habeşistanda bulunduğu söyleniyor. Bulunur bulunmaz ünü her tarafa yayılmış, bu eşsiz bitkinin yarattığı mucizeler hikâyelerle ağızdan ağıza dolaşmağa başlamıştır. Bu hikâyelerden birinde şöyle bir olay anlatılır: Arabistanlı bir sığırtmaç sürüsündeki hayvanların bir ağacın yapraklarından yedikten sonra akıllara durgunluk verecek kadar çeviklik ve canlılık kazandıklarını görür. Kendisi de denemeğe karar verir. Sonuçtan öylesine memnun kalır ki, hemen bunu etrafındakilere yayar.

Hikâyelerden bir başkasında da 1285 yılında Mekke'den kovulan bir dervişin başından geçenler anlatılır. Saklandığı yerde başka bir şey bulamayan derviş elinin altındaki kahve ağacının meyvalariyle günlerce karnını doyurmuş, böylece canlılığını koruyabilmiş. Kahveyi dünyaya bugün bildiğimiz içki şeklinde tanıtma şerefi de yine bir müslüman din adamına aittir.

Kahve adı Arapçada «Kuvvet» demek olan «Kahwah» kelimesinden gelmektedir.

Gerçekten de Arapların yaptıkları içki hayli sert bir şarap gibiydi. Kahve ağacının meyvalarını bütün bütün kullanırlardı. Meyvalarda şeker bulunduğundan, elde edilen içki biraz dinlendirilince mayalanıp, alkolleşiyordu.

Bugün kahve bildiğiniz gibi yalnız meyva içindeki çekirdeklerden yapılmaktadır. Meyvalarda üstü üç kat zarla örtülü iki çekirdek vardır. Bunlar da kahve kavrulmağa hazırlanırken çıkarılırlar.

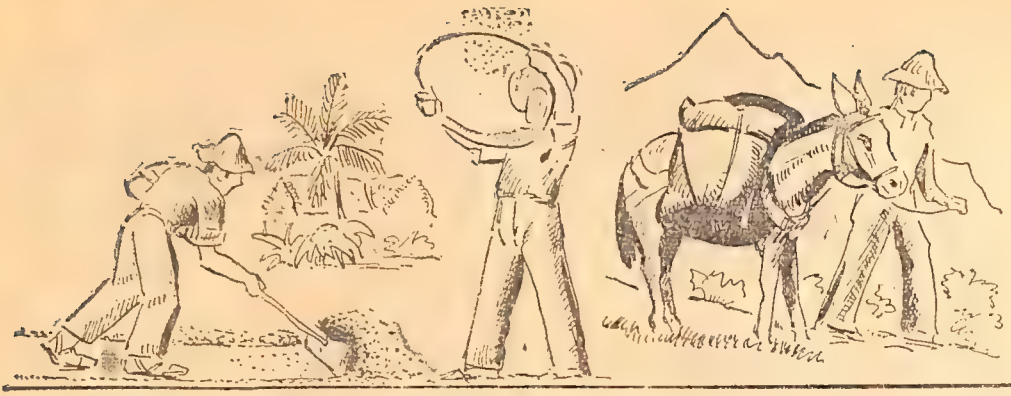

Kavrulmuş çekirdeklerden ilk defa kahve yapanlar İranlılardır.

Her zaman içki olarak kullanılmamıştır kahve. Önceleri yiyecek gibi yenmiş, sonra şarabı yapılmış, daha sonraları ilâç olarak kullanılmış nihayet bugün içtiğimiz kahve yapılmıştır.

Kahvenin besleyici bir gıda olduğunu da Araplar ortaya çıkarmışlardır. Yapraklarını ve meyvalarını dövüp bir hamur haline getirmişler, içine yağ kattıktan sonra ellerinde yuvarlıyarak küçük toplar yapmışlardır. Çölde yolculuğa çıkarken bunları torbalara doldurup yanlarına alırlardı. Uzun yolculuklarda onlara günlerce yeterdi bu yiyecek.

İlk devirlerde kahve yanlış inançlar yüzünden kötü sayıldı. Kahve içmenin ahlâk üzerinde bozucu etkileri olduğunu sanan din ve devlet adamları bu konuda yasaklar koydular.

1554 de padişah kahve içilmesini yasaklıyan bir ferman çıkardı. Ama yapılan şiddetli baskılara rağmen kahve halk arasında gittikçe daha çok tutuluyor ve seviliyordu. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde kahvehaneler açılmağa başladı. Bu yerler, insanların bir araya gelip bir fincan kahve içerek çeşitli konular üzerinde saatlerce sohbet ettikleri sosyal merkezler haline geldiler. Bu arada kahve fiyatı da hızla yükseliyordu. Kahveye rağbet artınca kahve tarımı da gelişti ve dünyanın ekvatoral kuşağını kapladı. Arabistan'dan Suriyeye, oradan İstanbul'a geçti. Buradan da Fransa, Holânda, İngiltere ve Almanyaya uzandı. Daha sonra Yeni Dünya'ya yayıldı. 1696 yılında Cava'ya ulaştı. Bugün Brezilya, Kolombiya, Venezuella, Peru, Ekvador, Bolivya, Küba, Meksika, Kosta Rika, San Salvador, Panama kahve yetiştiren ülkelerin başında gelmektedir.

Kahve ağacı, derin, gözenekli ve hümus bakımından zengin topraklar ister. Boyları 5-10 m. yi bulur. Ağacın gövdesi dümdüz, üstü pürüzsüzdür. Sert ve sarımtrak renklidir. Kerestesinden Afrikanın iç kısımlarında faydalanılmaktadır. Sağlam ve mobilya yapımına çok elverişlidir.

Parlak kahve yapraklarının üst yüzleri koyu yeşil, alt yüzleri açık yeşildir. Uzunlukları da 10-12 cm. yi bulur. Yapraklarda da kahvenin içindeki insana canlılık veren kafein denilen madde vardır. Afrikalılar bunları da kaynatıp içerler.

Kahve ağacı dikildikten 3-4 yıl sonra çiçek açar. Ağacın her tarafı ömürleri bir, iki gün olan beyaz çiçek kümeleriyle örtülür. Şairler bunların ince güzelliklerini ve yasemini andıran sert kokularını şiirlerine konu etmişlerdir.

Çiçekler dökülünce yerlerinde yuvarlak, yeşil meyva kümeleri kalır. 6-7 ay sonra olgunlaşırlar. Kırmızı, kiraz iriliğindeki bu meyvalar zamanla daha da koyulaşır. Kahve çekirdeği bu meyvaların ortasındadır. Herbirinin içinde düz yüzleri birbirine değen iki çekirdek vardır. Vaktinden önce açılan meyvaların içinde ya yumurta şeklinde ya da yuvarlak bir tek çekirdek bulunur. Brezilya'da bundan özel bir kahve yapılır.

Meyvaların içindeki tohumlar üç kat zarla örtülüdür. En üstteki etli ve yumuşaktır. Ardından parşömen gibi bir

(Devamı S. 50 de)

FARE ALTINKUYRUK

FARE Altınkuyruk çok üzgündü Yüzünü beş karış asmış herkesten uzakta, bir ağacın altına çekilmiş tek başına turuyordu. İçinden söylenip duruyordu. Az ötede, kendi aralarında bir şeyler fısıldaşan, gülüşen arkadaşlarına iyice kızmıştı.

«Bu ne küstahlık» diye homurdandı. «Burada olduğumun kimse farkında bile değil. Benim gibi önemli, herkesten üstün bir fareye aldırış bile etmiyorlar. Ama şimdi ben onlara gösteririm. Acısını çıkarırım bunun.»

Bu defa, onları nasıl cezalandıracağını düşünmeğe başladı. Az sonra aklına parlak bir fikir geldi.

«Tamam, çok güzel» dedi. «Haydi şimdi de bu kayıtsızlıklarına devam etsinler, bakalım. Bin kere pişman olacaklar bu yaptıklarına.»

Etrafını şöyle bir gözden geçirdi. Arkadaşlarından hiç biri o tarafa bakmıyordu. Usulca ırmağın kenarına gitti ve avazı çıktığı kadar bağırdı:

«Boğuluyorum, suya düştüm! ölüyorum!» Sonra da kaldırıp kendini suya attı.

Aklı başına geldi ama çok geç kalmıştı.

Ayakları suya değer değmez, bu işe kalkışırken önemli bir şeyi hesaba katmağını anladı. Hiç, ama hiç yüzme bilmiyordu. Üstelik, arkadaşları arasında da yüzme bileni yoktu.

Altınkuyruk çırpınıp duruyordu. Su boğazına kadar çıkmıştı.

Farelerin hepsi ırmağın kıyısına toplandılar. Üzgün üzgün suya bakıp ellerini uğuşturuyorlardı.

Altınkuyruk bütün gücünü toplayıp başını sudan dışarı çıkardı. Kısık bir ses duyuldu:

«İmdaat! İm...da...att!»

Fareler, «elimizden bir şey gelmez» deyip yerlerinden bile kıpırdamadılar.

Birden Altınkuyruğun en iyi arkadaşı, Sivridiş, ötekilere dönüp,

«Bakın» dedi. «Aklıma bir şey geldi. Herhalde onun boğulmasını istemezsiniz. Ancak dediğimi yaparsanız kurtarabiliriz sevgili arkadaşımızı. Arkaya arkaya dizileceğiz. Herkes önündekinin kuyruğunu tutacak. Böylece bir zincir meydana getireceğiz. En öndeki Altınkuyruğu tutacak, sonra da hep birlikte çekip sudan çıkaracağız onu.»

Bu fikir ötekilerin de çok hoşuna gitmişti. Hemen tek sıra oldular. Minik pençeleriyle birbirlerinin kuyruklarına yapıştılar. Sivridiş iyice eğildi epeyce uğraştıktan sonra boğulmak üzere olan arkadaşının kuyruğunu yakaladı.

Ötekilere dönüp:

«Haydi çekin!» diye bağırdı.

Herbiri olanca gücüyle elindeki kuyruğa asıldı. Az sonra Altınkuyruk kıyıdaydı. Her tarafından sular süzülüyor, korkudan, soğuktan dişleri birbirine vuruyordu. Hemen yere çöküverdi. Bütün fareler etrafına üşüştüler.

Sivridiş,

«Nasılsın» dedi.

«İyiyim» diye fısıldadı öteki.

Bunun üstüne arkadaşı merakla sordu:

«Nasıl oldu da düştün suya?»

«Ben mi? Düşmedim ki, atladım içine.»

Fareler kulaklarına inanamamışlardı. Ağızları açık kalmıştı hayretten.

İlkin kendini toplıyan yine Sivridiş oldu.

«Yok canım» dedi. «Şaka ediyorsun galiba?»

«İnan bana dostum, gerçekten, suya ben atladım işte.»

«Peki ama niçin? Sebep neydi buna?»

«Sorma» dedi. «Sorma söylemeğe utanıyorum.»

Fareler iyice yaklaştılar. Parlak gözlerini dikmişler sırsıklam farenin ağzından çıkacak sözleri merakla bekliyorlardı.

Altınkuyruk bu sessiz bakışlara daha fazla dayanamadı.

«Peki, peki» dedi. «Mademki bu kadar ısrar ediyorsunuz, durun söyliyeyim. Benim gibi önemli bir fareye hiç kimsenin aldırış etmemesi gücüme gitmişti. İlgi çekmek için yaptım bu işi.»

Fareler hep bir ağızdan:

«Yaa! Demek böyle...» diyerek sırtlarını döndüler.

Bu defa Altınkuyruk özür dilemeğe, kendisini bağışlamaları için yalvarmaya başladı.

«Size karşı çok mahcubum. Ne olur böyle yapmayın. Üzüntüden öleceğim.»

Sivridiş,

«Demek» dedi, «Seninle ilgilenmediğimizi sanıyordun? Halbuki biz orada toplanıp sana alacağımız doğum günü hediyesini kararlaştırıyorduk.»

«Ne diyorsun? Utançtan öleceğim. Artık hiçbirinizin yüzüne bakamam. Beni bağışlayabilecek misiniz acaba?»

Fareler hiç seslerini çıkarmadılar. Sivridiş gülümsiyerek,

«Tabii,» dedi. «Seni bağışlarız. Eğer arkadaşlar birbirlerinin kusurlarını hoş görmeseler dünyada kimsenin dostu kalmazdı. Öyle değil mi, çocuklar.» Fareler de başlarını salladılar. Artık yüzlerini Altınkuyruğa dönmüşler gülümsiyerek bakıyorlardı.

«Bu bana iyi bir ders oldu» dedi Altınkuyruk. «Bundan böyle boş kuruntulara kapılıp arkadaşlarımın kalbini kırmıyacağım. Haydi yürüyün bize gidelim dostlarım. Beni kurtarmak için canlarını tehlikeye atan fare kardeşlerim hepinizi yemeğe davet ediyorum.»

Hemen yola koyuldular. Giderlerken yaptığının ne kadar boş ve gülünç olduğu gözlerinin önüne geliyor içinden şöyle düşünüyordu:

«Kendimi bir şey sanmam çok saçma bir şey. Sanki dünyadaki farelerin kıralı ben miyim? Ne var ki, aslında hiç kimse her dakika herkesin ilgisini üstüne toplıyacak kadar önemli değildir. Bize ancak arkadaşlarımız değer verir. Aklımı başıma toplayıp onların sevgi ve saygısını gerçekten hak etmeğe çalışmalıyım.»

Güzel bir davranış

Memleketimizde polis teşkilâtının kuruluşunun 118 inci yıldönümü Bilecikte çok mânalı bir anlayışla kutlandı. Milletin can ve mal güvenliğini korumak, savunmak ödevlerini taşıyan bu geniş teşkilâtı halka saydırmanın en güzel yolu çocukların sevgisini kazanmaktır. Bu anlayışı çok iyi kavramış bulunan Bilecik Emniyet Müdürü Osman Atmaca 10 Nisan 1963 günü bütün görev arkadaşlarıyla birlikte şehrin ilkokullarını, önde şehir bandosu olmak üzere ziyaret etmiştir. Bu ziyaretler sırasında her ilkokulun başöğretmenine Atatürkün plâstik kabartma bir fotoğrafı armağan edilmiş ve gene armağan olarak her ilkokuldan beşer öğrenci DOĞAN KARDEŞ'e 6 aylık abone kaydedilmiştir. Daha sonra bir ağızdan söylenen «Dağ başını duman almış» marşiyle törene son verilmiştir.

Amacı «iyi insan, iyi vatandaş» yetiştirmek olan Doğan Kardeşi bu güzel davranış çok sevindirdi. Bu güzel törene önayak olanları candan kutlar, bu anlayışın bütün Türkiyeye yayılmasını dileriz.

DOĞAN KARDEŞ

Yuvadan Düşmüş Bir Kuş Bulursanız...

HER yıl Mayıs, Haziran ve Temmuz başlarında yuvalarından yerlere düşmüş pek çok yavru kuşa rastlanır. Belki geçenlerde siz de böyle bir yavru buldunuz eve götürüp büyütmeye çalıştınız ama nasıl bakacağınızı bilmediğinizden hayvancağız kısa bir süre sonra ölüverdi değil mi?

Yuvasından düşmüş bir yavru kuş görünce ne yapmak gerekir, bir bir görelim.

Görür görmez hayvanı alıp evinize götürmeye kalkmayın. İlkin yavrunun yaralı olup olmadığını anlamağa çalışın. Düştüğü yerde kedi ve köpeklerin ona bir zararı dokunabilir mi. Eğer kedi köpek tehlikesi varsa yavruyu en yakındaki yüksekçe emin bir yere koyun. En iyisi ulaşabiliyorsanız hayvanı tekrar yuvasına bırakmaktır.

Daha sonra bir ağacın arkasına saklanıp gözetlemeye başlayın. Belki de ana veya baba kuş yavruyu beslemeye gelecektir. Ortalıkta birini görürlerse korkularından ona yaklaşamazlar. Saklandığınız yerde yirmi dakika kadar bekleyin. Eğer bu arada yavrunun yardımına koşan olmazsa kimsesiz bir kuştur o.

Yavruyu hemen evinize götürmemenize diğer bir sebep de şudur: Kuş yavrusuna bakmak sandığınızdan çok daha güçtür. Bunların en fazla yarım saatte bir beslenmeleri gerekir. Geceleyin de mi bu böyle devam eder diye sorabilirsiniz. Eğer uyumadan önce karınlarını sıkıca doyurmuşsanız geceleyi nöbet tutmanız gerekmez. Sabahleyin karnı acıkınca da bağırarak sizi haberdar eder.

Uzunca bir süre sessiz sessiz beklediğiniz halde ana, baba kuşlardan hiçbiri görünmediyse artık yavruyu evinize götürebilirsiniz. Hayvanı yerden kaldırırken çok dikkat etmeli, incitmemelisiniz.

Unutmayın ki bir fil sizin gözünüzde neyse kuşa göre de siz öylesiniz. Kuşu yerden aldıktan sonra içine havlu, pamuk veya bez döşenmiş minik bir sepete koyun ve üşümemesine dikkat edin. Eğer daha havalar iyice ısınmamışsa sepeti soba veya kaloriferin yanına yerleştirin, fakat çok yaklaştırmayın. Sıcak su şişesi kullanabileceğiniz gibi üstünü kalınca bir bezle de örtebilirsiniz. Ama bu arada hayvanı boğmamaya dikkat edin.

Eve getirdiğinizde yeni arkadaşınız kurt gibi acıkmıştır. Hayvanın yaşaması sizin onu iyi beslemenize bağlıdır. Sütle karnını doyurmaya kalkışmayın. Sütten ancak katı yiyecekleri yumuşatmakta faydalanabilirsiniz. Su ve kuş yemi de vermeyin. Öyleyse yavruyu neyle besleyeceksiniz? Bu daha çok yavrunun ne cins bir kuş olduğuna

ÇİKLET NASIL YAPILIR?

Çikletin ana maddesi Güney Amerika'da yetişen kauçuk ağacına benzer bir ağaçtan elde edilir. İlkin ağacın gövdesinin birçok yerleri, bıçakla çizilir. Çok geçmeden kesiklerden beyaz, süt gibi sıvı sızmaya başlar. Bu sıvı kaynatılır. Soğuduktan sonra yuvarlak kalıplar yapılır. Buna Amerikan Sakızı denir. Daha sonra, çiklet fabrikalarında tekrar pişirilir. Bu sırada içine şeker ve koku maddeleri karıştırılır. İyice katılaşıncaya kadar yuğrulduktan sonra ufak ufak kesilir ve paketlenir.

bağlıdır.

Haşlanmış yumurta sarısıyla karıştırılmış ıslak ekmek ufağı ötücü küçük kuşların yavrularına uygun bir yiyecektir. Eğer içine birkaç damla balıkyağı damlatırsanız besi değeri artar. Küçük küçük kıyılmış söğüş et parçaları her çeşit kuşa faydalıdır. Ayrıca solucan ve peynirden hoşlanan kuşlar da vardır. Sizinkinin neleri sevip sevmediğini kolayca anlıyabilirsiniz. Çünkü bazı yiyeceklere hiç dokunmadığını veya ağzına verilirse dışarı attığını göreceksiniz.

Eğer yavru meyva yiyen kuşlardansa yumuşak meyvalardan minik parçalar keserek proteinli yiyeceklerin arasına karıştırın. Böylece vücudu için gerekli suyu da meyvadan sağlamış olur.

Yalnız böcek yiyen kuşlardansa didiklenmiş et parçalarını veya parçalanmış böcekleri nereden bulacağım diye bir soru gelebilir aklınıza.

Komşu çocukları ve çevrenizdeki arkadaşlarınızın bu işte size çok büyük yardımı dokunabilir. Atmaca, baykuş gibi kuşların yavrularına nasıl bakmamız gerekir? Bunlar kendilerine verilen her türlü eti seve seve yerler. Onları yumurta sarısı ekmek kırığı karışımı ile beslemeye kalkmayın. Bunun yerine minik parçalar halinde çiğ et verin. Bu arada yemeklerine tüy parçaları karıştırmayı da unutmayın. Bu belki size hayli garip gelecek ama bu türlü kuşlar yüzyıllardan beri yiyecekleriyle birlikte tüyler ve fare kılları da yutmaktadırlar. Bunları daha sonra, ufak topaklar halinde çıkarırlar.

Yuvasından düşmüş bir kuşu bakıp büyütmek istiyorsanız ona ne verileceğini bilmeniz de yetmez. Yavrunun nasıl besleneceğini de çok iyi bilmeniz gerekmektedir.

Yavru kuşa yiyeceğini mutlaka küçük parçalar halinde ve ılık olarak vermelisiniz. Lokmaları cımbızla alarak anne kuşun yaptığı gibi ağzının mümkün olduğu kadar arka tarafına yerleştirin bu arada dikkat edeceğiniz en önemli nokta hayvanı besliyeyim derken boğmamaktır. Son derece yavaş ve sabırlı olmanız gerekir. İkinci lokmayı vermeden önce mutlaka hayvanın ilkini yutmasını bekleyin. Çok küçük olan yavrular aç oldukları zaman ağızlarını ardına kadar açtıkları halde daha büyükçe olanlar hayli ürkektirler bu yüzden sizin kendilerine yardım etmeniz gerekmektedir.

Bulduğunuz yavru dışarda kendisini koruyamıyacak bir durumdaysa onu evinizde büyütüp, evcilleştirmekte bir sakınca yoktur. Fakat sağlamsa, kendi kendisini koruyacak duruma gelince ona hürriyeti çok görmeyin.

İlkbahar Temizliği

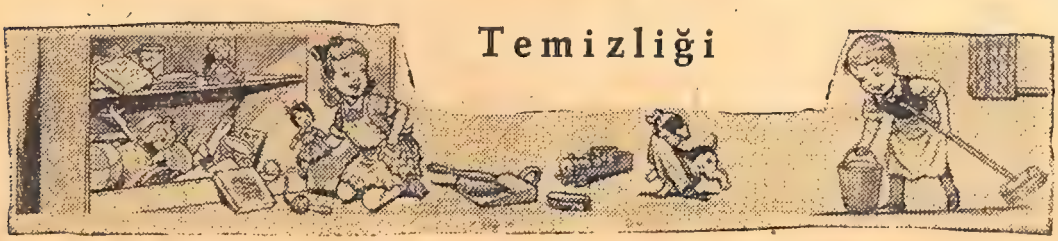

Güneşli bir gündü. Hava ılık, her taraf cıvıl cıvıl, renk renkti. İkizler anneleri kıra götürsün diye çok yalvardılar âma anne,

«Bugün olmaz çocuklar» dedi. «Baksanıza işim var. Bahar temizliği yapıyorum. Kıştan kalan is, toz her türlü kiri temizliyeceğim.»

İkizler,

«Öyleyse» dediler. «Biz de yardım edelim.»

Anne,

«Çok güzel» dedi. «Haydi gidin oyuncak dolabınızı temizleyip düzeltin öyleyse.»

Kolları sıvayıp işe giriştiler. Bu arada köpekleri, Karabaş da ağzına bir toz bezi almış çocuklara yardım etmeğe çalışıyordu.

İlkin her şeyin tozunu alıp, dolabın içini yaş bezle sildiler. Sonra yıkanabilen oyuncakları yıkadılar, kırık olanları onardılar. Hepsini yerli yerine koyup annelerini çağırdılar.

«Anne bak, bizim bahar temizliği bitti.»

«Aferin, yavrularım» dedi anne. Sonra onları alıp bahçeye çıkardı. Yaprakları yeni yeni yeşermeğe başlıyan çınarın altında, zengin bir kahvaltı sofrasıyla karşılaştılar. Bu sürpriz gerçekten çok hoşlarına gitmişti. Çünkü adamakıllı acıkmışlardı.

GÜLELİM...

IRMAK

Irmağın kıyısında küçük bir çocuk oynuyordu. O sırada oradan geçen bir adam çocuğa sordu :

«Yavrum, bu ırmaktan karşıya geçilir mi?»

«Geçilir amca» dedi çocuk.

Adam pabuçlarını çıkardı, pantolonunu çekerek ırmağa girdi. Ama birkaç adım atınca su boğazına kadar çıktı. Az kalsın boğulacaktı.

Kendini kurtarıp öfkeyle çocuğun yanına geldi.

«Hani ırmaktan geçiliyordu?» diye bağırdı, «Nerdeyse boğuluyordum!»

Çocuk biraz düşündü, sonra cevap verdi :

«Çok tuhaf! Demin bir ördek geçti, hiçbir şey olmadı.»

★

HASTALIK

Öğretmen telefonda :

«Demek Veli hasta, okula gelemiyecek, peki kiminle konuşuyorum?»

Telefondaki ses :

«Babamla!»

★

FIKRA

Ahmet annesine fıkra anlatıyordu :

«Anneciğim, bir gün Sirk müdürünün odasına bir çocuk gelmiş. Çok güzel kuş taklidi yaparım demiş müdüre. Müdür :

— İyi ama, demiş, herkes yapar bunu.

Çocuk,

— Ama ben çok güzel yaparım, demiş.

Çocuğun bütün ısrarlarına rağmen müdür teklifi kabul etmemiş. Çocuk ta çok üzülmüş.» Ahmedin annesi hiç gülmedi bu fıkraya.

«Ee... Ne olmuş sonra?» diye sordu.

«Hiç» dedi Ahmet, «Çocuk pencereden uçup gitmiş.»

YAZISIZ

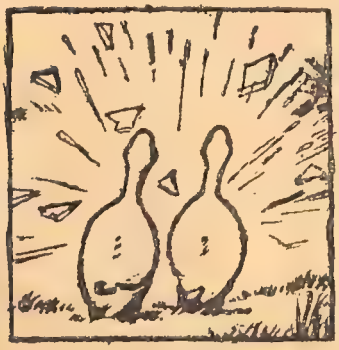

YAZISIZ

FIRILDAK YAPALIM

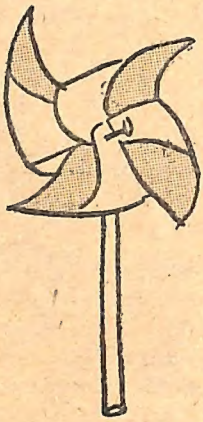

Büyükçe bir kare çizin. Bunu şekilde gördüğünüz gibi dört eşit parçaya ayırdıktan sonra siyah çizgilerden kesin. Her bir parçaya ayrı renk elişi yapıştırın veya her birini başka bir renge boyayın. Ortadaki yuvarlağın üstüne ince bir silgi koyduktan sonra noktayla işaretlenmiş köşeleri üst üste getirip bunun üstüne yerleştirin. Bir toplu iğne geçirdikten sonra bunu da bir sopaya takın.

★

ÜÇ İPLİK OYUNU

Birbirine düğümlenmiş bu üç iplik parçasından siyah olanını düğümleri çözmeksizin iki beyaz parçanın arasına getirebilir misiniz?

Cevap: İki boş ucu birbirine düğümleyerek.

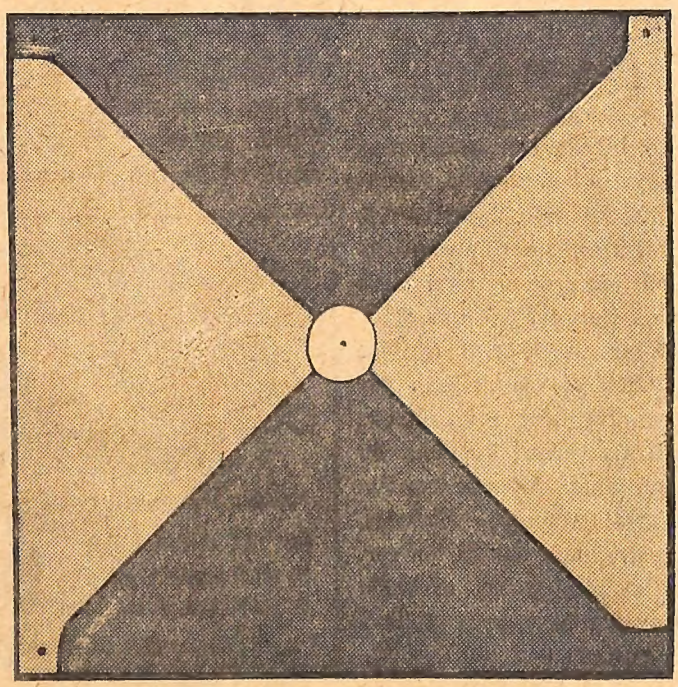

KAHVENİN HİKÂYESİ

(Baştarafı S. 42 de)

tabaka gelir. En içte de çekirdeklerin üstünü örten gümüş renkli bir zar bulunur. Bu çekirdekler çeşitli usullerle kurutularak bildiğimiz kahve elde edilir.

Bir zamanlar padişahlar kahvelerine birer damla amber esansı da koyarlarmış.

Bugün kahvenin tadı öylesine benimsenmiştir ki, pastalara, dondurmalara, tatlılara ve daha birçok yiyeceğe kahve konuluyor. Kahve bizde özellikle konukseverliğin bir sembolüdür. Misafirlerimize ikram ettiğimiz şeylerin hemen başında gelir. Öyle ya hep söylemez miyiz, bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.

★

KÜÇÜK KIRMIZI BALIK

(Baştarafı S. 41 de)

Bunca zaman boşuna hayal etmedim.»

Bir yüzgeç hareketi ile oltaya doğru atıldı. Küçük kalbi öyle çılgınca bir ümitle dolu idi ki, arkadaşlarından herhangi birisi kadar mükemmel yüzebildiğini farketmedi bile. Fakat birden boğazında pek şiddetli bir acı duydu. Ve göz açıp kapayıncaya kadar kendisini suların dışında buluverdi. Artık nefes alamıyordu. Bütün kuvveti ile çırpındı. Faydasız. Bereket genç balıkçı tuttuğu balıklardan hiç birisini alakoymuyordu.

Küçük kırmızı balık kendisini tekrar suyun içinde bulduğu zaman yeniden eskisi gibi nefes almaya başladı. O zaman uzun uzun kaybolan ümitlerine ağladı. Demek hayal ettiği güzel kıralık yoktu. Demek su örtüsünün dışındaki hayat balıklar için değildi. İşte tam o anda ilk defa olarak yüzmüş olduğunu hatırladı. Başına hiç de korktuğu gibi kötü bir şey gelmemişti. Yavaşça yeni bir denemede daha bulundu. Evet yüzebiliyordu. Ve yüzmekten garip bir zevk duyduğunu kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldı.

Artık mutluluğu uzaklarda aramamak gerektiğini, onun doğduğu sulardan başka yerde bulunamıyacağını biliyordu.

PANTOLONUN MERAKLI ÖYKÜSÜ

(Baştarafı S. 32 de)

artık bir daha müşterilerden şikâyet eden olmadı. Aksine pantolonların şöhreti büsbütün arttı. Bu perçinleme usulünü icad eden terzi Jake Davis ile Levi Strauss ortak oldular ve işlerini gittikçe büyüttüler. Memleketin her tarafında Blucin fabrikaları ve satış yerleri kuruldu. Bu pantolonlar Amerikadan Avrupaya, Asyaya, Afrikaya, Avustralyaya yayıldı, her yerde sağlamlığı ve ucuzluğu sayesinde seve seve giyilmeğe başladı.

Levi Strauss 1912 senesinde öldüğü zaman zengin bir adamdı. Varislerine tam 10 fabrika ve sayısız mağaza bıraktı. Bütün insanlara bırakmış olduğu en değerli miras da şüphesiz kendi icadı olan kullanışlı «Blucin» pantolonlarıdır.

İlâncılık 1177 - 4

AKILLI FATOŞ

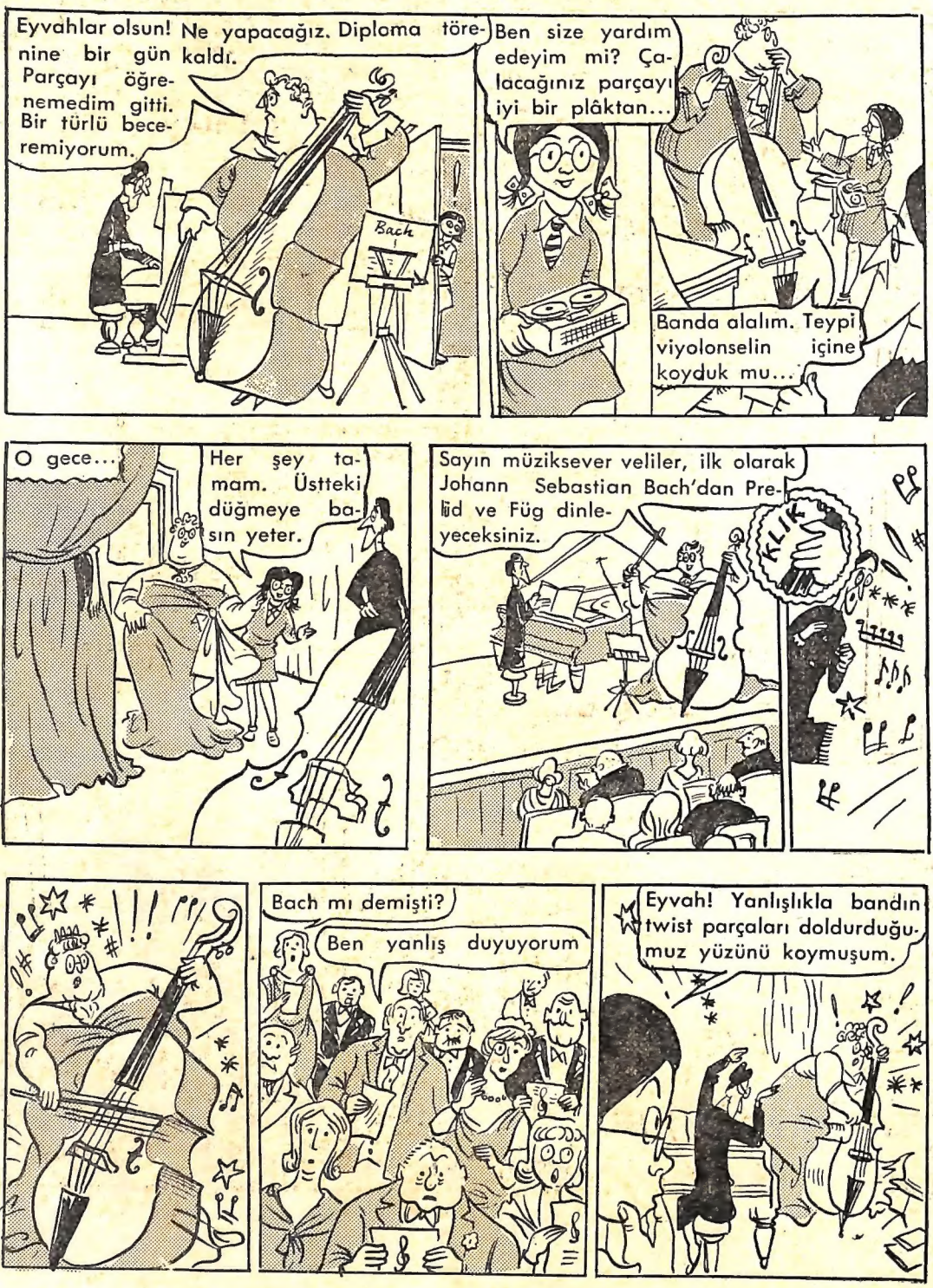

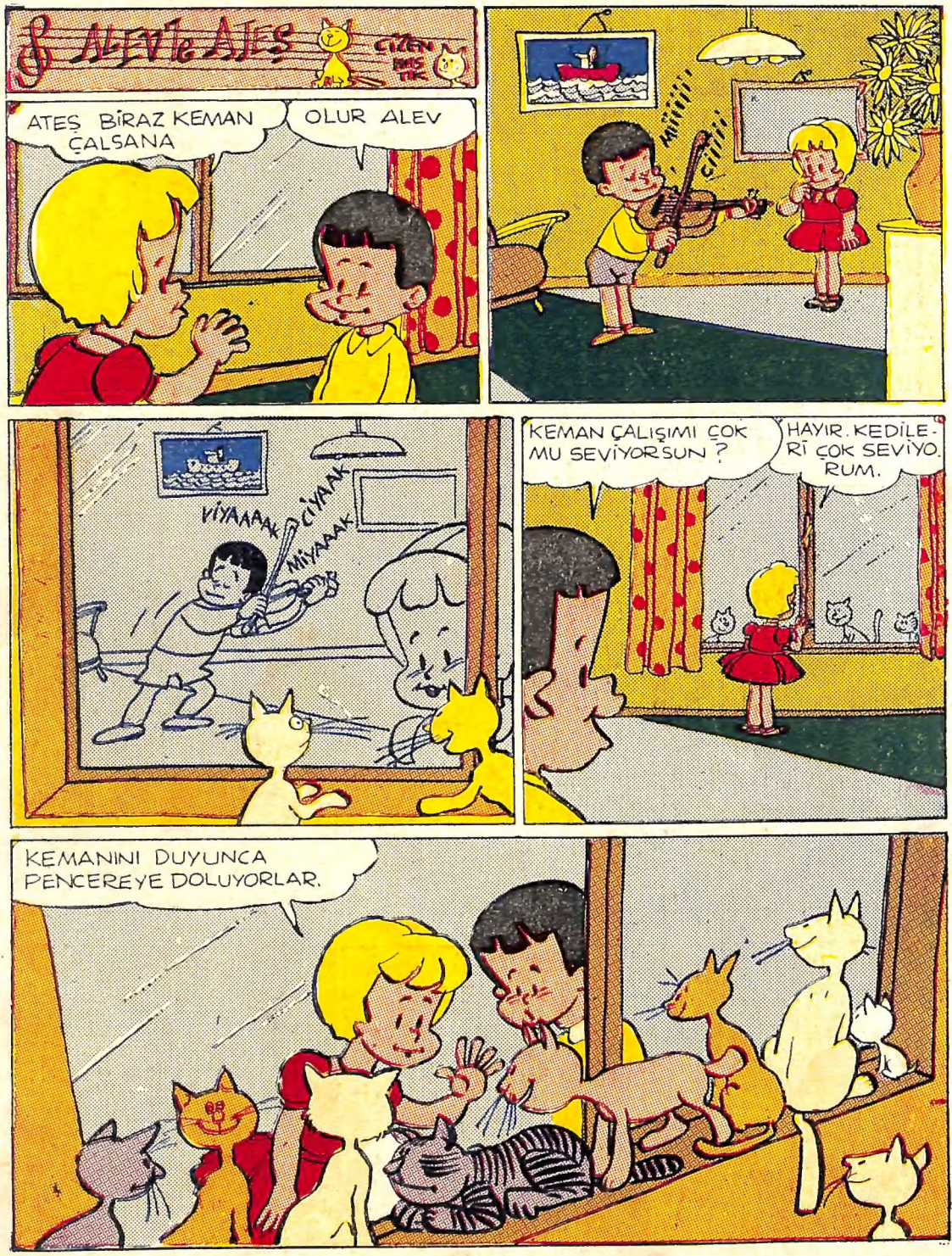

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.